Lluis Capdevila

Cap-028(1)

La festa major de Gracia

Comedia en un acte

cap-028(2)

Dramatis Personæ

La senyora Caterina
Maria
Obdulia
El senyor Daniel
Monsieur Verdier
Albert
Joan

En una ciutat francesa qualsevol - Burdeus, Marsella, Tolosa del Llengadoc, etc - el 15 d'agost de 1945.

cap-023(3)

L'escena

Un piset molt humil, molt pobre-es clar: hi viuen refugiats-en un barri molt humil, molt pobre de Burdeus, Tolosa, Marsella o qualsevol altra ciutat francesa, bastant bruta gracies a Deu i al municipi. El piset consta de tres cambres: una cuina-menjador i dos dormitoris. W.C? No, no; de cap manera. El water closet a França es un luxe i els refugiats no poden permetre's luxes de cap mena.

Som a la cuina-menjador. Al fons hi ha la porta d'entrada al pis, que dona a una galeria. Al costat de la porta, una finestra. A la dreta hi ha una xemeneia en el buid de la qual hom hi ha instal-lat una cuina económica de les mes económiques que corren. A la repisa de la xemeneia una vista panorámica de Barcelona -colorida- i un retrat del President Companys sota un llaç en el qual s'encenen com un raig de sol en la grisor misérrima de la cambra l'or i la sang de la senyera catalana. Al costat de la xemeneia una aiguera, que també deu ésser económica, per a no fer quedar malament a la cuina, car es tracta de la mes mínima quantitat d'aiguera. Tant petita i esquifida es que hom tem que sols deuen poder-s'hi rentar plats de postres... si els estadants del pis mengessin postres.

A l'esquerra la porta que dona als dormitoris i una mena d'armari que, si tinguessim molta fantasia, podriem nomenar bufet. Pero, no; no volem enganyar a ningú: armari i gracies. Al costat, una máquina de cosir. A la paret un calendari dels que, mitjantçant la conseqüent propina, donen per Nadal els carters francesos. Al mig de la cambra, la taula de menjar, que serveix per a moltes altres coses: per a fer la manilla els dissabtes a la nit; per a escriu-re als éssers estimats que restaren a Catalunya... i per a menjar-hi amb un xic mes de pau de tranquil-litat i d'abundor que a les taules dels obrers de Catalunya. Unes quantes cadires. Penjada al sostre, una bombeta eléctrica.

I res mes, car ja no hi ha lloc per a res mes.

-Son les onze del mati del dia I5 d'Agost.Es dimecres,pero per al senyor Daniel es diumenge.I5 d'Agost,festa major de Gracia!Festa major de Catalunya! El senyor Daniel,que es un home secarrá díamb els cabells grisencs,te cinquanta cinc anys i está molt atrafegat penjant cadenetes de paper de colors amb la santa intenció-santa per alegrade convertir el pis en una sortija. Monsieur Verdier,calb,amb ulls blaus i llacrimosos,rostre herpétic,assegut molt placidament el contempla fent una labor de "tricot".M'oblidaba de dir que,si fa no fa,Monsieur Verdier te els mateixos anys que El senyor Daniel.

Monsieur Verdier: Bon Deu de bon D"u!Això fará"joli"de debó!Qualsevol diria que som al I4 de Juliol!

El senyor Daniel: Doncs s'equivocaria.

Monsieur Verdier: Oh,be ho se prou.

El senyor Daniel: Som al I5 d'Agost,que es una data molt mes important.

Monsieur Verdier,incredul: Mes que la de la presa de la Bastilla?

El senyor Daniel: Molt mes.Hi pot pujar de peus.

Monsieur Verdier: I doncs,qué varen prendre vostés tal dia com avui?

El senyor Daniel: No varem prendre rés,perqué els catalans som de mena pacifics.El I5 d'Agost,perqué ho sápiga,es la festa major de Gracia, el meu barri,que es el barri mes bonic i alegre del mon.Per això guarneixo aquesta gavia:per a recordar els dies passats, -Amb una espurna d'emoció- que son sempre els millors!

Monsieur Verdier: Ja ho pot ben dir.Tant be que viviem abans aci a França!Tot anava a l'engrós:la carn,la mantega,els formatges,la vinassa... Tothom estava gras i lluent...Mentre que ara:la guerra,que ja s' acabat pero que es com si encara durés;els alemanys,dels quals no en queden ni les cúes,que no han deixat rés;l'armistici i l' o cupació,que ens posaren a régim de dejuni forçós...

El senyor Daniel: Vosté es un idealista,monsieur Verdier.Només pensa en el menjar.

Monsieur Verdier: Bon Deu de bon Deu!Doncs en qué vol que pensi?En el menjar i en la meva dona.

El senyor Daniel: Encara es a l'exército?

Monsieur Verdier,tot cofoi: Encara,si,senyor.Comanda una ambulancia.Es tinenta

El senyor Daniel: Aixi,doncs,no fa anar armes de cap mena?

Monsieur Verdier: Al front,no ho sé,pero quan era aci manejava l'escombra d' una manera que feia ~~frexxxx~~ feredat.

El senyor Daniel: No es pensi:l'escombra,en mans d'una dona,es una arma perillosa.

Monsieur Verdier: Massa que ho sé. -Entendrit- Pero no es dolenta.Te el seu genit,pero no es dolenta.Que contenta estará quan vingui amb permis i vegi que li he tricotat aquest jerséi!

El senyor Daniel: Faci'm un favor,monsieur Verdier:doni'm un cop de ma abans no arribin les de casa.

Monsieur Verdier, que no comprén: Un cop de ma? On?

El senyor Daniel: Vull dir que deixi el jersei de la madama i m'ajudi a enllestir aquesta sortija.

Monsieur Verdier, aixecant-se: Si, senyor, si.

-Els dos homes claven les cadenetes, s'enfilen dalt la taula, etc.-

El senyor Daniel: Les dones de casa no son tant guerreres com la de vosté i no venen del front, pero venen de la plaça i de fer cua i cregui que aixo es pitjor que una guerra. I avui, pobretes! vull donar-los-hi una sorpresa.

Monsieur Verdier: Ai, Deu meu! Quan será que s'acabaran les cues?

El senyor Daniel: Mai mes.

Monsieur Verdier: Quan será que podrem comprar a l'engros i menjar i beure com abans?

El senyor Daniel: Mai mes!

Monsieur Verdier: Home, no faci bromes que m'agafará un rodament de cap i cauré daltabaix de la taula i la festa major se'n anirá en orris.

El senyor Daniel: Doncs agafis fort amb mi, car si cau i em desfá aquest be de Deu de sortija, que talment sembla que siguem al carrer de Bonavista, el pelo!

-Una pausa breu. Treballen. Treball joiós que fa d'El senyor Daniel un infant-

No li sembla que fa bonic? No he volgut altres colors que el groc i el vermell.

Entre els molts colors he pogut

Monsieur Verdier: El rouge, es clar, m'ho esplico. Com vostés son refugiats...

El senyor Daniel: No sigui talós, monsieur Verdier. Que no ho compren que aixo de rouges per a nosaltres son falornies i els catalans no hi estem per falornies?

Monsieur Verdier: Jo ho deia, sap? perqué tothom ho diu.

El senyor Daniel: Aixi vosté está empeltat de rellotge de repetició.

Monsieur Verdier: Si vol que li digui, no ho se de qué estic empeltat. Altrament, el rouge ja em va be, malgrat que soc home tranquil de mena i aquest color diuen que es revolucionari. Pero amb el groc si que no passo. No hi passo! De cap manera!

El senyor Daniel: I aixo? Perqué?

Monsieur Verdier: Perqué es el color dels banyuts.

El senyor Daniel, rient: Bah! A Catalunya no n'hi ha de banyuts.

Monsieur Verdier: No ho se, perqué no hi he estat mai.

El senyor Daniel: Doncs ja hi vindrá quan hi tornem nosaltres, que un dia o altre be hi deurem tornar.

-Baixa de la taula. Monsieur Verdier, no-

Monsieur Verdier: Gracies, monsieur Daniel. Si que vindré: per a veure les manolas

El senyor Daniel, retallant tires de paper: Tampoc n'hi ha de manolas. I baixi de la taula, que si li ve el rodament de cap no es podrá agafar amb ningú.

Monsieur Verdier, baixant de la taula: Doncs si no hi ha ni banyuts ni "manolas" qué hi ha a Catalunya?

El senyor Daniel: Ara no ho se pero m'ho penso i pensant-ho em venen tots els mals. Abans, i quan tornará a ésser com abans,

-amb un gran cop de puny damunt la taula-

que ho tornará a ésser vulguin no vulguin!...hi havia...qué se jo el que hi havia!...Un passeig que en diuen la rambla, ple de flors i d'ocells, que talment sembla un jardi, i fábriques i obradors per a treballar i teatres i balls per a divertir-se, i uns senyors que

malgrat el senyoriu, treballen, i uns treballadors que, de tant ben vestits, semblen senyors.

Monsieur Verdier, en tó lleugerament mofeta: Sans blague! Aixi, doncs, digui que a la seva terra no hi ha gent dolenta.

El senyor Daniel: Ara si que n'hi ha, pero abans, no. I si n'hi havia algun que no filava prim sempre resultava que era estranger.

Monsieur Verdier: no s'ha pas ofés? No ho voldria de cap manera, sap?

El senyor Daniel: No, home, no.

Monsieur Verdier: No cal fer-ne massa cabal de mi, perqué soc una mica bavard. Aixo, si: el que dic ho dic sense malaxix ganes d'ofendre.

El senyor Daniel: Ja ho se, senyor Verdier.

Monsieur Verdier: I encara que vostes siguin estrangers me'ls estimo, pot estar-ne segur.

El senyor Daniel: Ja n'estic, senyor Verdier.

Monsieur Verdier: I crec que Barcelona es un gran pais, tal com vosté diu.

El senyor Daniel: Cregui-ho, que ho encertará.

Monsieur Verdier: Pero també ho es la França.

El senyor Daniel: I ben net que si.

Monsieur Verdier: Sobretot abans, quan no hi havia ticquets, ni cues ni mercat negre.

-Amb un suspir de cómica desolació-

Quan será que s'acabaran els ticquets, les cues i el mercat negre?

El senyor Daniel: Ja li he dit que mai mes, i millor que sigui aixi.

Monsieur Verdier, esparverat: Qué diu ara, sant cristiá! Que s'ha begut l'enteniment? Millor! Perqué millor?

El senyor Daniel: Si, home: perqué ja ens hi hem acostumat i ara ja no ens podriem tornar a acostumar a la vida d'abans. Sap qué vol fer el senyor Trullás? Ja el coneix al senyor Trullás: aquell amic meu de Granollers, tant plaga, que ve a passar els diumenges amb nosaltres.

Monsieur Verdier: I es clar que el conec.

El senyor Daniel: Doncs sap qué vol fer el dia que retornem a la nostra terra? Vol abolir l'escudella i la carn d'olla i l'arros i tot el que menjava abans, per a dedicar-se al rutabagas i al tupinambour, tirar a terra el w.c. i posar filferrades per tot arréu del pis.

Monsieur Verdier, esfereit: Nom de nom de nom de nom! Pero, perqué aquesta fóllia?

El senyor Daniel: Perqué vol recordar la seva estada a França.

Monsieur Verdier: Si a França no ens agraden els rutabagas i els toupinambours! Si el que ens agrada son el paté, els bistecs, els pollastres, totes aquelles coses tant bones que només de pensar-hi em fan venir mareig!

El senyor Daniel, contemplant-lo amb cómica llástima: Deu patir molt vosté, senyor Verdier, amb les restriccions

Monsieur Verdier, melanconic: Molt, monsieur Daniel; no el vull enganyar. A taula sempre hi he fet un gran paper. A taula i al llit al primer crit.

El senyor Daniel, amb bonhomiosa malicia: Ah, de manera que al llit també?

Monsieur Verdier: No sigui malpensat, xxxxxxxxxxxmonsieur Daniel. El llit també, pero per a fer-hi la digestió d'un bon repas. L'amour, sap? es cosa de gent poc entenimentada.

El senyor Daniel: I la seva dona se'n ha anat a fer de tinenta a l'Indoxina.

Monsieur Verdier: Si, senyor. Pero no se qué te que veure l'una cosa amb l'altra.

El senyor Daniel: Senyor Verdier: vosté es un angel de Deu, un angel de Deu que per a passar el temps es dedica a tricotar.

Monsieur Verdier: I qué vol que faci? No em puc pas dedicar a la mala vida, perqué no tinc diners ni tipus. Ni em puc dedicar al vi, perqué no n'hi ha. Ni al joc, perqué no soc gens enjogaçat.

El senyor Daniel, pensívol: Si, es clar...

-Amb una transició-

Aguanti'm aquesta ~~cadeneta~~ guirnalda, vol?

-Allargant-n'hi una de les de paper que está fent-

Monsieur Verdier: Si, senyor.

-Deixa el tricot i es passa momentaniament, a la sortija-

El senyor Daniel, treballant: I, ja que te tanta gana, perqué no li demana que li ~~x~~envii un sac d'arroç?

Monsieur Verdier, molt estranyat: Un sac d'arroç? A qui?

El senyor Daniel: A la seva dona. No diu que la te a l'Indoxina?

Monsieur Verdier: Si, senyor, pero amb les trifulques de la guerra s'han oblidat d'entrar la collita.

El senyor Daniel: Pobre senyor Verdier! No pot pas dir-se que sigui un home de sort.

Monsieur Verdier: Abans si que ho era. A França no ens mancava res... vull dir de menjar, sap? ...i la Popó, que es de Castelnaudary, feia uns cassoulets! Deu meu, quins cassoulets!

Bertoin abans va

-El senyor Daniel surt un moment per la porta de l'esquerra i torna a entrar amb uns fanalets de paper i un gran escut de ~~Barcelona~~ Barcelona, pintat i retallat damunt un troç de cartó, en el qual no hi manca res: ni el rat penat, que ara deuen haber substituït per una garça-

El senyor Daniel, pels fanalets i l'escut: Qué n'hi sembla?

Monsieur Verdier: Que fará bonic de debó.

El senyor Daniel: Pero ens hem d'afanyar, car vull que les dones tinguin una sorpresa.

-S'enfila dalt de la taula-

Doni'm aquelles últimes ~~cadenetes~~ guirnaldes.

-Monsieur Verdier les hi dona. El senyor Daniel, armat de tatxes i martell, les clava al sostre, que desapareix sota el dosser groc-vermell-

Monsieur Verdier: Aquesta cuina, tant lletja que era abans i ara tant goig que fa amb aquestes randes de paper. Perqué no ho deixa estar aixi tot l'any?

El senyor Daniel: Perqué tot l'any no es la festa major de Gracia.

-Salta de la taula a terra-

I ara, senyor Verdier, vol penjar-hi els fanalets mentre jo poso l'escut?

Monsieur Verdier, no gaire tranquil: I si em ve un rodament de cap?

El senyor Daniel: Li direm que s'entorni perqué avui no es dia de rodaments de cap.

Rodéu s'emplea

-Li deixa els fanalets damunt la taula i Monsieur Verdier que, es clar, s'hi ha enfilat va penjant-los d'un a un amb molta por de caure i fent, per a evitar-ho, molts equilibris.

Monsieur Verdier: Les madames, en veure aquest be de Deu de coloraines, estaran contentes.

El senyor Daniel: Be prou que ho necessiten, pobres madames. Tants anys lluny de la nostra Barcelona; tanta anys de sofriments i de miseria: jo, sense feina...

Monsieur Verdier: Encara no ha treballat prou, monsieur Daniel?

El senyor Daniel: ...la dona, pobra!, que ens ha hagut de mantenir rentant i fent feines per les cases...

Monsieur Verdier: La madama rai, que es forta!

El senyor Daniel: ...la noia, mes de tres mesos malalta i amb el promés presoner a Alemanya i sense saber si era mort o viu...

Monsieur Verdier: Pero ara ja s'ha posat bona perqué ja sap que es viu i tornará aviat.

El senyor Daniel, amb gran indignació: Com, aviat? Avui! Ha de tornar avui!

Monsieur Verdier, amb un fanal de paper a cada ma: Que ha rebut carta?

El senyor Daniel, saltant de la cadira, despres d'haber posat l'escut: No, senyor: no m'ha escrit, pero se que torna avui.

Monsieur Verdier: I aixó? Perqué?

El senyor Daniel: Pero, home de Deu, sembla mentida que m'ho pregunti: perqué avui es la festa major de Gracia!

Monsieur Verdier: Bah! Manies!

El senyor Daniel: Potser si, pero les manies, perqué ho sápiga, son una cosa mes important del que sembla.

-Amb una transició-

I acabi de penjar els fanalets d'una vegada si no vol que arrivin les dones, les madames, que diu vosté, i ho trobin tot a mig fer.

Monsieur Verdier, obeïnt amb mansuetut i perqué si no obeeix no sap qué fer: Si, senyor, si.

Robin taula -Penja els fanalets i salta a terra. Es a dir, salta: baixa de la taula amb molta por de caure.

El senyor Daniel: Gracies, senyor Verdier.

-Senyalant l'escut-

I d'aixó qué m'en diu? Qué n'hi sembla?

Monsieur Verdier: Que també fa molt bonic. Es l'escut d'Espanya?

El senyor Daniel: Es el de Barcelona, la meva Barcelona que es la ciutat mes bella i mes gentil del mon.

Monsieur Verdier: Home, monsieur Daniel! I Paris? Qué en farem de Paris?

El senyor Daniel: El deixarem als francesos, car a nosaltres no ens agrada el que no es nostre. Paris, sap? es una ciutat de luxe que fa mes bona cara als rics que als pobres. Barcelona, en canvi, te els braços oberts a tothom. Ai, la meva Barcelona, cor de la nostra Catalunya!

-Va al fons a mirar per la finestra-

Que costa de veure el cel desde d'aquestes cases de l'exili, tant fosques i tant tristes!

Monsieur Verdier: Abans de vostés hi habitaven francesos en aquest pis.

El senyor Daniel: I com podien viure sense veure el cel?

Monsieur Verdier: No es pensi: no ens interessa pas gaire. I si de tant en tant el mirem, es per a veure si plou.

El senyor Daniel: Que es gairebé sempre. Pero avui fa sol. Ja ho deia jo: avui ha de fer sol per força.

Monsieur Verdier: Per alló de la festa major?

El senyor Daniel: Si, senyor. Que hi te res que dir?

Monsieur Verdier: Jo? De cap manera!

El senyor Daniel: Hi ha gent, sap? que es pensa que el sol surt cada dia i per a tothom.

Monsieur Verdier, amb gran estranyesa: Que vol dir que no es veritat?

El senyor Daniel: No que no ho es. Per als que tenim el cap i el cor plens de caborles i tristors, el sol es passa anys sense sortir. Pero cal saber esperar. Maleïnt, sofrint, mossegant-se els punys de rabia, cal saber esperar perqué la nit no dura sempre, i sempre, despres de la nit, ve un mati que surt el sol.

-Des de l'interior-cal suposar que, en rea-

Cap-028(9)

litat, es tracta de l'exterior-s'oeix la veu d' Obdulia, que crida:

La veu d'Obdulia: Senyor Daniel! Senyor Daniel!
El senyor Daniel, treient el cap a la finestra: Bon dia, bufona, ram de flors.
La veu d'Obdulia, rient: Caram! Si que s'ha llevat galan avui.
El senyor Daniel: Per obligació, noia. Per obligació i per devoció. Qué et passa?
La veu d'Obdulia: Que no vol "alló"?
El senyor Daniel: Vatua l'olla! Ja no me'n recordava.
La veu d'Obdulia: Tant que ens ha costat de trobar!
El senyor Daniel: No em renyis, no em renyis que avui no se on tinc el cap.
La veu d'Obdulia: Li porto, doncs?
El senyor Daniel, distret: El cap?

-Monsieur Verdier obre uns ulls com unes taronges-

La veu d'Obdulia, mes plena de rialles que mai: I ara!
El senyor Daniel: Ah, si!...No, ja vinc jo.

-Surt escapat. Monsieur Verdier s'asseu i repren el tricot-

Monsieur Verdier: Pobre monsieur Daniel! Es ben cert aixó que diu de que avui no sap on te el cap. Es ben cert que avui sembla un infant.

-Fa punt de mitja. Una pausa-

Qui sap si deu sortir el sol a l'Indoxina?

-Sospira apesarat. Una altra pausa. Retorna El senyor Daniel. Ve amb una mena de capsa o maleta sota el braç-no s'ha de veure exactament de qué es tracta-embolicada amb diaris. Sense dir res, sen entra a la cambra de ~~l'esquerra~~ l'esquerra-

El senyor Daniel, desde l'interior de la cambra: Desseguida estic per vosté, senyor Verdier.
Monsieur Verdier, amb la catxassa de sempre: Faci, faci. Ja soc de casa, jo.
El senyor Daniel: Cal amagar-ho be, que les dones no ho vegin.

-Una pausa breu. Monsieur Verdier, que seguia "tricotant" placidament, aixeca l'esguard enlaire i diu:

Monsieur Verdier: Vatua! Aquell fanal está tort. Qué dirien les madames si arribaven!

Podria d'enfilar

-S'enfila amb penes i treballs dalt de la taula i posa be el fanal. En aquest moment entra per la porta del fons Obdulia, nua noia d'uns vint anys, bonica com un crom i alegra com una cançó. (Com una cançó alegra, s'entén)

Obdulia, trencant a riure: I ara, senyor Verdier! Qué hi fa tant enlaire?
Monsieur Verdier: Marejar-me, pero no ho digui a ningú. Doni'm la ma.
Obdulia, sempre rient: Que es vol casar amb mi?
Monsieur Verdier: Es per a baixar de la taula.

-Baixa, ajudat d'Obdulia-

Gracies, mademoiselle Obdulia. Vosté, encara que rigui tant, es una bona noia.

Obdulia: Be m'ho penso.
Monsieur Verdier: Altrament, vosté ja ho sap que no em puc casar altra vegada. Quin disgust en tindria la tinenta!

Obdulia: Pero com que la tinenta, que li diu vosté, l'ha deixat
Monsieur Verdier: Pardon. No m'ha deixat: se'n ha anat a fer guerra, que no es el mateix.
Obdulia: I que no en podia fer amb vosté? Que no es una guerra el matrimoni?
Monsieur Verdier: Potser si, pero es una guerra que fa riure.
Obdulia: Ja veig que m'hauré de casar desseguida.
Monsieur Verdier: Ho trobo molt encertat. Busqui's un bon noi, mademoiselle.
Obdulia: Un bon noi? Son molt ensopits, no fan riure.
Monsieur Verdier: Cregui'm: busqui's un bon noi...
Obdulia: Com ara vosté?
Monsieur Verdier: Perqué no?
Obdulia: Que faci trcots?
Monsieur Verdier: Que faci el que vulgui, mentre sigui bon noi.
Obdulia: I si després, un cop casada, no hi ha guerra?
Monsieur Verdier, estranyat: Perqué la vol la guerra?
Obdulia: Per si el matrimoni i el bon noi no em proven.
Monsieur Verdier, amb bonhomia: Ah, joventut, joventut!
Obdulia, despres d'un moment: I el jerséi, ha quedat bé?
Monsieur Verdier: Encara no está acabat. No hi vaig depressa.
Obdulia: Fa com la madama, que tampoc no en te gaire a tornar a casa.
Monsieur Verdier, que prefereix no escoltar-la: Pero quedará molt bonic.
-Ensenyant el jerséi a mig fer-
Qué li sembla?
Obdulia: Una monada!
-I entra El senyor Daniel-
El senyor Daniel, a Obdulia: No has tingut espera. Tafanerota!
-Esnyalant la sortija amb un ample gest d'ingénu orgull-
Qué me'n dius?
Obdulia: Que fa molt goig. No sembla el pis de cada dia.
El senyor Daniel: Es que no ho es pas!
Obdulia: Sembla com si hi hagués mes claror.
El senyor Daniel: Es que n'hi ha mes: hi ha la claror del sol de la nostra terra!
-Amb sobtada inquietut-
I ara que parlem de la claror...
-Va a la finestra i mira enlaire. Si al teatre fos permés el renec, El senyor Daniel renegaria. Com que, segons sembla, el renec es inadmisible, El senyor Daniel diu:
Mala negada!
Monsieur Verdier, esverat: Qué hi ha?
Obdulia: Qué passa?
El senyor Daniel: Un nuvol! Sempre hi ha nuvols al cel de França!
Obdulia: El millor que pot fer es deixar-lo passar, desitjar-li bon viatge i estar segur que tindrem sol.
-Amb una transició-
I "alló"? Ho ha amagat be que no ho trobin la senyora Caterina ni la Maria?
El senyor Daniel: No ho trobaran, no. Ho he amagat be: sota el matelás.
Obdulia: Quins homes! D'això en diu amagar-ho be? I si volen fer el llit? I si veuen el "bulto" i es pensen que el matelás s'ha tornat geperut?
El senyor Daniel, atribulat: Tens raó, menuda. Vaig a cercar un altre amagatall.
Obdulia: I jo a acabar de fer el dinar per a xxxxx quan vingui el pare.
El senyor Daniel: Que consti que t'esperem.
Obdulia, anant-se'n: No tingui por, que vindré. Ja em ballen les cames tant sols de pensar-hi.

-Surt iniciant un pas de ball i rient-

El senyor Daniel, abans d'entrar a la cambra esquerra: Aquell fanal, senyor Ver-
Monsieur Verdier, deixant el jerséi: Qué li passa a aquell fanal?
El senyor Daniel, entrant a la cambra: Que está tort.
Monsieur Verdier, aixecant-se: Altra vegada? Aquest fanal deu estar embruixat.

-S'enfila a la taula. Arrenja el fanal, que no vol deixar-se arrenjar i segueix torçant-se. Monsieur Verdier mormora, empipat:

Nom de nom de nom de nom!...

-I entren, venint de la plaça i amb el que a Barcelona seria cistell i aci es "filet" curull de verdura, paperines, una llarga barra de pa, una ampolla de vi, etc, La senyora Caterina i Maria.
La senyora Caterina te quaranta set anys, bon cor, mal génit i, gracies a Deu, bastant greix, cosa estranya en una refugiada. Maria es una nois de poc mes de vint anys, d'aspecte feble i expressió melangiosa. Bonica, es clar, pero bonica com una posta de sol.

La senyora Caterina, veient a Monsieur Verdier dalt de la taula i deturant-se en sec: I ara, senyor Verdier! Quina manera d'enfilar-se! Que s'ha "locat"?
Monsieur Verdier, molt atribulat: Zut! Altra vegada?... Está vist que sempre m'han d'atrapar dalt de la taula... No; no, madame Caterina: no m'he "locat". Qui deu haber-se "locat", com diu vosté, es aquest fanal, que no es vol posar dret de cap de les maneres.

-Baixa de la taula-

Maria, admirada, senyalant la sortija: I aixó, mare? Qué vol dir tot aixó?
La senyora Caterina, deixant el diguem-ne cistell-encara que no ho sigui-damunt la taula: Te raó la noia. I aixó? Qué significa aixó?
Monsieur Verdier, cada vegada mes atribulat: No ho sé, madame Caterina. Es a dir, si que ho sé pero no sé com dir-li-ho. I com que no sé com dir-li-ho, miri, sap?...

-Agafa el "tricot"-

ja li dirá monsieur Daniel, que hi te mes obligació.

-I se'n va pel fons, mes que depressa-

La senyora Caterina: I ara! Potser si que ha acabat de perdre el poc enteniment que li quedava.

-Mirant la sortija-

No ho entenc.
Maria, amb un pál-lid somriure: Pero fa bonic.
La senyora Caterina: Fa bonic, pero no ho entenc.
El senyor Daniel, a la porta de l'esquerra i tot cofoi: Ja t'ho esplicaré jo. Que no et recordes del qué et vareig dir ahir vespre?
La senyora Caterina: Dius tantes coses! T'agrada tant parlar!
El senyor Daniel: Agraeix-m'ho, Caterina. Si jo no parlés tant, qui parlaria en aquesta casa? Tu, no, perqué com, des de que som a França, tens mal génit, en lloc de parlar crides.
La senyora Caterina: Que no tinc raó de cridar?
El senyor Daniel: Potser si, pero els crits i les males cares mai no han solucionat res i, en canvi, les bones paraules i el riure han solucionat moltes coses.

-Girant-se, a Maria-

I tu, filla, no tens mal génit, pero sempre estás trista i silenciosa. I es un pecat estar trist essent jove!

-A la senyora Caterina-

Ja que tens tant poca memoria, et repetiré el que ahir vareig dir-te: "Demá la nois no va a treballar"

La senyora Caterina: Si, i jo en volia saber el motiu.

El senyor Daniel: I jo et vareig dir que calia esperar a demá, o sigui a avui. Ja sabéu quin dia es avui? Ja saps quin dia es avui, Maria? Es el 15 d'agost, Maria!

La senyora Caterina: Per Sants estem!

Maria, emocionada: Gracies, pare. I perdoneu-me: ni me'n habia recordat.

El senyor Daniel: I es la festa major de Gracia!

La senyora Caterina: Ja s'han acabat per a nosaltres les festes majors.

El senyor Daniel, amb cómica indignació: Calla! No diguis disbarats! No diguis heretgies! les festes majors no s'acaben mai, sobretot la de Gracia, que es inmortal.

-Amb una espurna de tristor-

El que passa es que a vegades es retrassen, com els rellotges, i es fan esperar.

-Amb nou coratge i optimisme, esforçant-se per a vencer la depressió-

Pero cal saber esperar-les, segurs de que vindran, de que tornaran com despres de l'hivern torna la primavera.

-Transfigurat per una gran fe-

I la nostra festa major tornará. No ha de tornar? Ja ho crec que tornará! I les campanes l'anonciaran amb els seus cants mes esbogerrats. I els ocells del campanar es preguntaran, aquell dia: "Qué els hi passa a les campanes, que han estat tristes tants anys i avui estan tant alegres?" I en saber que anoncien la festa major, empendram el vol per a anar-ho a dir als altres ocells de la rodalia... I tots els carrers de la vila de Gracia... car es una vila i no un barri, si, senyor.. es posaran un vestit nou i llampant que tant sols durará vuit dies... I cada carrer será un sarau i cada noia un pom de flors. I hi hauran els Xiquets de Valls i hi haurá el castell de focs amb els coets que, talment el guix en una piçarra, ratllaran el cel escribint-hi lletres de llum, totes majúscules i ornades amb moltes flors i estels, que diran: "FESTA MAJOR DE GRACIA! FESTA MAJOR DE GRACIA!"... I l'envelat! L'envelat de la Plaça del Sol, tot ple de miralls i de cortinatges i de lluminaries. I el ball de rams! I el de la toia, anonciat per un refilet del cornetí, que aquell dia refilará com una cadernera: Tararíiiii!...

La senyora Caterina, volent dissimular una emoció que ella, pobra, creu ridícola: Sembla mentida que als teus anys...

Maria, abraçant al Senyor Daniel: Pare!

El senyor Daniel: Qué vols dir amb aixó dels anys? Saps quants en tinc? Trenta. M'he imposat l'obligació de tenir-ne només que trenta i soc home de paraula.

-Amb una espurna de tristor-

L'endemá de la festa major del nostre retorn ja en podré tenir tants com vulguis: cinquanta, setanta, cent. Pero, esperant-la, trenta: ni un mes.

La senyora Caterina: Que potser et sembla que hi estan gaire per festes majors a Gracia?

El senyor Daniel: Avui, no, ja ho sé. Pero ja hi estaran. Avui la festa major de Gracia la fem aci a França. I, en petit, hi haurá de tot com hi hi haurá novament, en gran, quan hi tornem.

La senyora Caterina: Ai, Daniel, no et faci's il-lusions!

El senyor Daniel: Que no ho comprens que si no em faig il-lusions hauré de dema-

nar el "retiro" i no el vull demanar? Que no ho saps que tinc tinc trenta anys i puc esperar?

La senyora Caterina, somrient: Deu te'l torni.

El senyor Daniel: Aixi, dona, aixi! Somriu, que somriure fa salut!

-L'abraça-

La senyora Caterina, el mal génit de la qual s'está fonent per instants: Deixa'm estar, tabalot!

El senyor Daniel, a la seva filla: Com a la gran, en aquesta festa major petita hi haurá de tot, ja t'ho he dit: l'envelat...

-Senyala la sortija-

La senyora Caterina: Jo que em creia que ho habies posat per les mosques.

El senyor Daniel, molt indignat: Per les mosques? Si no fos que en un dia tant senyalat no vull fer trencadissa...

-La senyora Caterina treu el que hi ha al "filet" i ho desa; despres dona una mirada a l'olla, revifa el foc de la cuina. El senyor Daniel s'adreça novament a Maria.

Tenim ja l'envelat: un cel de paper amb les quatre barres catalanes. No ens podem pas quixar! I com un envelat sense musica seria com un diumenge sense sol, hi haurá musica i de la bona. I hi haurá ram, que, com no podia comprar-lo perqué m'he gastat tots els diners que tenia amb aquest be de Deu de paperam, l'he anat a collir aquest matí a punta de dia a les torres de les afores. I es clar, si hi ha musica i hi ha ram hi haurá ball de rams, i jo ja sé amb qui el ballarás, filla!

La senyora Caterina: Saps moltes coses, tu.

El senyor Daniel: Moltes, no; pero sé les que cal saber.

Maria: Es cert que ens ha escrit, que sabem que es viu, i sabem que torna... pero no sabem quin dia.

El senyor Daniel: Avui: no falla.

Maria: Perqué precisament avui?

El senyor Daniel: Perqué es la festa major de Gracia. I perqué es el teu Sant. I ara que parlem del teu Sant...

-S'en entra a la cambra esquerra-

La senyora Caterina: Qué li agafa ara? Quina altra bogeria deu haber fet?

Maria: La que sigui, mare. Si está tant content i la seva alegria es tant encomanadissa i tant bona!

-Retorna El senyor Daniel, amb un paquetet a la ma, lligat amb una cinta-

El senyor Daniel, donant el paquetet a Maria: Té, filla, i que per molts anys.

Maria, desfent el paquet i treient-ne un estoitx de perfumeria: Un perfum!

-Abraça i besa al pare-

I sembla dels bons.

El senyor Daniel: Dels millors.

La senyora Caterina, molt estranyada: D'on ho has tret aixó?

El senyor Daniel: D'on vols que ho hagi tret? De la perfumeria.

Maria: Deu ésser molt car.

El senyor Daniel: No ho sé. No ho he preguntat.

La senyora Caterina, amb un crit de por: Daniel!

El senyor Daniel, molt tranquil, endavinant la suspita de la seva dona: Qué et passa?... T'equivoques, com tots els que pensen mal. Alló de "pensa mal i no errarás" debia inventar-ho algú d'ánima molt negra.... Ja us ho diré com ha anat. Ahir, a la perfumeria on vaig a fregar els vidres i a fer el que sigui mentre no es tracti de rés de mal, va arribar una caixa de perfums i em tocá desclavar-la. Ja oberta, em vareig quedar bocabadat davant d'aquelles capces tant boniques, d'aquelles ampolles tant petites i que feien tanta olor. I badant, m'hi atrapá la mestressa

"Sembla que li agraden, senyor Daniel", em digué. "Molt que m'agraden", vareig respondre. I ella: "Abans no se'ls mirava amb tanta afició els perfums". I jo: "Abans, no, pero...", i no sabia qué dir mes. I ella que, de cop i volta, i rient, em pregunta: "Que potser ha fet una conquista, senyor Daniel?". I jo que dic: "Si, senyora: la de la meva filla, que demá es el seu Sant i no se si comprar-li una vuatura o una ampolleta d'aquestes, que gairebé son tant cares com la vuatura". I ja no varem parlar mes, perqué a la perfumeria hi vàig per a treballar i no per a parlar. Pero quan me'n anava, la mestressa que em crida i diu, donant-me un paquetet: "Per a la seva filla, senyor Daniel". I jo no vareig saber qué dir i, agradant-me com m'agrada el riure, vareig sortir al carrer mes que depressa per a que no em veiessin plorar.

Maria, abraçant-lo: Gracies, pare.

La senyora Caterina, empipada d'haber-se deixat guanyar per l'emoció, s'eixuga una llágrima amb el devantal: M'ha anat una brossa a l'ull, vatua!

El senyor Daniel, comprenent el que li passa i anant-hi amatent: Espera't! -la besa als ulls. I li diu en veu baixa:

Els ulls que saben plorar son els ulls mes bonics del mon.

Maria, rient: Si no fos que estic compromesa, i si no fos que sou el meu pare, em casaria amb vos, que sou l'home mes jove i mes bo de la terra,

La senyora Caterina: Noia, pensa que ell també está comprométs i que, tabalot i tot, el vull per mi.

Maria: I ja hi començo a tenir fe en vos, pare.

El senyor Daniel: Si que t'ha costat!

Maria: I ja començo a creure que si que arrivará avui el Joan.

El senyor Daniel: És clar que arrivará avui. En pots estar segura.

La senyora Caterina: Fins i tot a mi m'has canviat, i ja em veig altra vegada al carrer gran de Gracia i a la plaça del Sol.

El senyor Daniel, molt content: Aixi m'agrades, reina dels gitanos! Cal tenir fe, que la fe fa miracles. I encara que aquests que els hi diuen els "Grans" i que m'estan resultant tant petits ens oblidin, ja hi tornarem a la nostra terra!

La senyora Caterina: Deu t'escolti!

El senyor Daniel: Está massa amunt i no em sent.

La senyora Caterina: Deixem-ho correr i anem pel dinar.

El senyor Daniel: Per quin dinar? -Amb menyspreu- Per aquesta miseria que hi ha a l'olla?

La senyora Caterina: Deu ens la conservi.

El senyor Daniel: Deixa'l estar tranquil a Deu. Que no veus que no vol saber res de nosaltres? Els rics, que perqué son rics s'ho queden tot, ens han deixat sense Deu. Doncs ens en passarem i bon profit els faci. I si algun dia, desenganyat, vol tornar amb nosaltres i truca a la nostra porta li dirém: "Entra i benvingut siguis. Ets a casa teva perqué ets a casa dels pobres".

-Amb una transició- El dinar no el llançarém perqué som massa com cal i no podem llançar rés... pero el guardarém per a demá.

La senyora Caterina: I doncs, que hem de dejunar avui?

Maria, rient: Que es la festa major, pare!

El senyor Daniel: No tinguis por, que no dejunarém. Pero el dinar que ens ha fet l'il·lustre senyora Caterina es un dinar de cada dia i no de festa major.

La senyora Caterina, mofeta: També m'ho podies dir ahir, que hauria comprat llagosta!

El Senyor Daniel: No t'ho podia dir perqué volia donar-vos una sorpresa. De manera que treu-me aquesta olla del devant, que amb aquest envelat hi fa un paper molt trist i avui no vull tristeses, i comenceu a parar la taula. Posa-hi un plat mes, que tenim un convidat: el senyor Verdier. Es a dir: posa-n'hi dos mes de plats, que tal vegada tindrém un altre convidat. I, en habent dinat, vindrá l'Obdulia a prendre café. Jo torno desseguida.

-Se'n va pel fons-

La senyora Caterina: Ja et dic jo!... Quina en deu portar de cap?

Maria: No ho sé pas, pero jo diria que si que fa miracles. La seva alegria es com un vent fort i sá que escombra totes les nuvolades, totes les tristeses. Voléu miracle mes gran i mes bell que el de l'alegria? Sense el pare, el d'avui hauria estat un dia mes, un dia qualsevol. I gracies al pare es el dia del meu Sant.

La senyora Caterina, mentre, ajudada de Maria, va parant la taula: El dia de la festa major.

Maria: El dia del retorn de Joan, que tant déu haber sofert a Buchenwald!

La senyora Caterina: No hi pensis. Abans no hi pensaves perqué no podies imaginar que els homes fossin tant salvatges que inventessin turments per a fer sofrir els altres homes. Ara els sofriments ja s'han acabat i la vida recomença.

Maria: Tot ho veiéu de color de rosa, avui: com el pare.

La senyora Caterina: Deu ésser perqué l'alegria s'encomana mes depressa que la verola. O perqué es la festa major. O perqué es el teu Sant. I, mira, encara que l'escridaci i li posi cara de tres deus, començo a creure que qui te raó es el teu pare, que mai, ni en les hores mes tristes i mes negres, ha perdut el coratge.

Maria: Si fos cert que un dia podrem tornar a la nostra Barcelona, al nostre piset del carrer de Sant Salvador, a la nostra vida d'abans, tant pobreta pero tant bona!

La senyora Caterina: Ho será. Si el teu pare ho diu, ho será. Es un il-luminat, saps?, i els il-luminats, a la curta o a la llarga, sempre l'encerten. Pero no li diguessis pas que ho creus, que agafaria pretencions.

-Entra Monsieur Verdier-

Monsieur Verdier: L'arros, monsieur Daniel!...

-No veient-lo-

Que no hi es monsieur Daniel?

La senyora Caterina, cercant-lo sota la taula: Em sembla que no. Pero, vaja, com que tenim un pis tant gran!...

Maria: Fa un moment que ha sortit.

La senyora Caterina: I de quin arrós parla? Qué li passa a l'arrós?

Monsieur Verdier, que, si podés, de bona gana es fondria: Jo? Jo, madame Caterina? He parlat de l'arrós?

La senyora Caterina, mirant-lo molt estranyada: Be m'ho sembla.

Monsieur Verdier: Doncs no se de quin arrós em parla. No en faci cabal. Qui te gana somnia pa, sap?...

-Amb una transició, car l'important es desviar la perillosa conversa-

Altrament, veient-la a vosté perdo el mon de vista, madame Caterina.

La senyora Caterina, escandalitzada: I ara, senyor Verdier! Qué s'ha pensat!

Monsieur Verdier, molt atribulat: No! Si no es pas aixó... Jo soc fidel a la tinenta, sempre fidel a la tinenta... Es que quan la veig amb aquest be de Deu de sacsonets, m'entra una tristesa tant gran que no tinc esma ni de tricotar. I pensar que abans jo en feia tres com vosté!

La senyora Caterina: I no se'n donava vergonya?

Monsieur Verdier: Vergonya? Es ara que me'n dono, que he tapat tots els miralls

per a no veure'm. Quan la tinenta torni d'Indoxina per a que em conegui li hauré d'ensenyar la carta d'identitat.

Maria: Potser ella també vindrá canviada.

Monsieur Verdier: Be prou que m'ho penso. Haber de tractar amb aquells xinesos tant grocs que tots sembla que tinguin el fel sobreeixit!

La senyora Caterina: Escolti, senyor Verdier: Perqué es pensa que ho faig d'estar tant grassa? Per a que, quan tornem a casa, vegin que a França m'han tractat be.

Monsieur Verdier, molt cofoi: Aixó ja es altra cosa. Ah, la França! Que n'es de gran la França!

La veu d'Obdulia: Senyor Verdier!

Monsieur Verdier, anant-se'n cuita corrents: Nom de nom! Ja no em recordava de l'arrós!

-Surt pel fons-

La senyora Caterina: Altra vegada?

Maria: Qué li deu passar?

La senyora Caterina: Qué vols que li passi? Que també es un xic tocat de l'ala.

Maria: Pobre senyor Verdier!

La senyora Caterina: Tu et creus que si no fos un tocat de l'ala hauria permés que la dona, la tinenta, com ell li diu, se'n hagués anat tant lluny a fer el tomatec i l'esperaria fent tricot?

Maria: Pero es un bon home.

La senyora Caterina: Si que ho es: un bon home amb unes banyes com d'aci a Gracia

-Entra El senyor Daniel carregat amb cinc o sis ampolles de vi, que deixa triomfalment damunt la taula-

El senyor Daniel: Ja ha arrivat la vinassa!

La senyora Caterina: Val mes aixó que res. Pero, i el dinar? El gran dinar de festa major?

El senyor Daniel: Cal tenir paciencia, Caterineta; cal saber esperar. La victoria es dels que saben esperar.

La senyora Caterina: La victoria potser si, pero i el dinar? La taula ja está parada i per ara tant sols hi veig vi.

El senyor Daniel: El dinar també pot esperar. I del d'avui te'n lleparás els dits. Ara, com que ha arribat l'hora, ja t'ho puc dir: hi haurá de tot: per a fer gana...

La senyora Caterina: Encara et sembla que no en tenim prou?

El senyor Daniel: Deixa'm dir, dona! Per a fer gana, olives, anxoves, tomatecs, llangonissa, paté, i una escarola tant riçada que sembla que li hagin fet la permanent.

La senyora Caterina: Tu has begut.

El senyor Daniel, molt estranyat: Jo? No en tinc pas costum.

La senyora Caterina: Has begut o el que ens espliques es un cuento de les mil i no se quantes noches.

El senyor Daniel: Un cuento? Doncs ara ho veurás.

-Es gira vers la porta esquerra i fa una breu i cómica mímica de bruixot d'estar per casa-

Ja está!

-Se'n entra a la cambra i en surt a poc amb una gran plata-i amb una de mes xica per a l'escarola-en la qual hi ha tot el que ha esmentat-

Maria: Ai, mare, si que es veritat!

La senyora Caterina: Que t'has tornat bruixot?

El senyor Daniel, deixant la plata damunt la taula: No, perque ja se n'era.

-La senyora Caterina menja una oliva i diu:

La senyora Caterina: I son de debó!

El senyor Daniel: Tot el que jo dic i faig ho es de debó.

-Retornant al "menu":

Despres vindrá l'arrós.

La senyora Caterina: Tu també?

El senyor Daniel, despres de mirar-la estranyat, segueix: Amb musclos, escamarlancs, que aci a França, que no saben de qué va, en diuen langoustines, i conill. I després, per a variar una mica, conill amb un allioli que hi canten els angels.

La senyora Caterina: Prou! Prou, Daniel, que m'ho creuré i m'agafará un cobriment de cor.

El senyor Daniel: Creu-t'ho, que obligació hi tens. Al marit se l'ha de creure sempre.

-Amb una transició-

I, com final, en lloc de dolços, que aci no se perqué, ni ganes en diu gatons, un braç de gitano, fet espressament pel Punsoda, que, a mes dels angels, hi canta tota la cort celestial. I café, café del veritable,

-En tru un paquet de la botxaca-

i rom, que ~~exx~~ es tant veritable com el café.

-En treu, d'una altra botxaca, una ampolla-

La senyora Caterina, abraçant-lo: Vina'm aci! Vina'm aci, que ara si que crec que fas miracles.

-S'oeix, en un cloquer no massa lluny, el toc de l'angelus del migdia i, seguidament, les batallades de les dotze.

I acabém de parar la taula, que ja son les dotze.

El senyor Daniel: Com ho saps, si avui, espressament, no he donat corda al rellotge?

La senyora Caterina: Que no les sents tocar al de la catedral?

-Una pausa molt breu. El senyor Daniel, amatent a la dolça remor, somriu-

El senyor Daniel: No diguis rucades, Caterina. No ho es aquest el rellotge de la catedral.

-L'esposa i la filla l'esguarden esbalaïdes-

Tant poca memoria teniu que ja no el coneixéu? Es el rellotge de la Plaça del Sol, i el sentim tant clar, tant potent, que sembla que sigui aci mateix, perqué sona dintre el nostre cor. Es el rellotge de la Plaça del Sol! A Gracia avui tothom va mudat, tothom riu, tothom canta. Els bars son plens de gent. Els carrers son plens de musiques. Els balcons son plens de flors. A cada llar hi ha la taula parada per al gran dinar de la festa major. Les banderes dels envelats onegen al vent suau que ve de la mar... Si: es el rellotge de la Plaça del Sol, esposa meva, filla meva, que ve a dir-vos: "Heu estat dues dones dignes, dues dones plenes d'abnegació que heu volgut acompanyar, per a que no es sentís tant sol, tant abandonat, el pare vell a la nit de l'exili: aquest pobre senyor Daniel que no es tant pobre com això car te tres amors: vosaltres, Catalunya i la República. Tinguéu coratge, que la nit ja s'acaba. Tinguéu coratge, que arriva l'alba. El dia que arrivéu vosaltres, com cantarem les campanes de la Plaça del Sol!

-Les dues dones, amb els ulls negats de llágrimes, abracen al Senyor Daniel. Se-

gueixen oïnt-se les campanes, que repeteixen l'hora.-

La senyora Caterina: Calla, calla, que estic tant alegra amb el que ens dius, que em venen ganes de plorar.

Maria, tristament: N'hi ha que ja no el veuran mai mes l'envelat. ~~N'hi ha que ja~~

El senyor Daniel, greu: Els morts, filla? Els morts vindran amb nosaltres, els portarem nosaltres. No veus que no son morts com els demés? Tenen molta feina a fer, encara. Car si per als que han sofert hi ha la festa major, per als que han fet sofrir hi haurá la justicia. I la justicia la faran els morts. Es a dir: nosaltres, pero en nom d'ells. Que indignes forem si oblidessim els nostres morts i no sabessim fer justicia als seus botxins!

-Truquen a la porta-

La senyora Caterina: Está obert.

Una veu d'home, desde fora: Potser si, pero no puc entrar.

-El senyor Daniel, La senyora Caterina i Maria s'esguarden estranyats. El senyor Daniel va a obrir. Al llindar hi ha Albert, home d'uns trenta dos anys, molt magre, de rostre molt pál-lid, vestit amb robes que li venen balderes. No te braços i porta les mánegues de l'americana a les botxaques-

El senyor Daniel: Qué volia?

Albert: Saber si viu aci un refugiat nomenat Daniel Canals.

El senyor Daniel: Si, senyor. Soc jo. Entri.

Albert, entrant: Jo em dic Albert Pons.

-A Maria-

Vosté deu ésser la Maria, veritat?

-A La senyora Caterina-

I vosté la senyora Caterina.

-Les dues dones s'esguarden esbalaïdes

Soc un amic de Joan, un company seu de Buchenwald.

Maria, amb un crit d'angunia: Que li ha passat alguna cosa?

Albert, somrient: Tranquilitzi's, que no li ha passat res.

Maria: Doncs perqué no venia amb vosté?

Albert: Perqué es al Centre d'Acolliment i l'estant vestint. Hem arribat gairebé despullats... No ens varem voler deturar a Paris perqué teniem pressa...

La senyora Caterina: Si, es clar: a vosté també deuen esperar-lo.

Albert, en veu baixa: A mi ja no m'espera ningú. La mare morí quan jo era a Alemanya.

-Un no massa breu silenci dolorós. Albert per a vencer l'emoció, afegeix:

Pero malgrat no esperar-me ningú, també tenia pressa... perqué en tenia Joan. Som molt amics, i sense ell qui sap on fora jo!

El senyor Daniel: Essent amic de Joan, també l'esperavem nosaltres. Sense saber-ho, pero també l'esperavem.

-Li allarga la ma-

Albert: No puc donar-li la ma: no tinc braços. Me'ls trencaren a cops els alemanys.

-Maria trenca a plorar. La senyora Caterina es tapa el rostre amb les mans, horroritzada-

El senyor Daniels: Criminals!

cap-028(19)

Albert, fent un esforç enorme per a dominar l'emoció: Pero... els hi prego: no en parlém mes. No vull pensar-hi ni vullque hi pensin vostés. Avui s'han d'arreconar totes les tristeses, totes les negrors. Avui per vostés, i per a mi també, es un gran dia.

El senyor Daniel: Si que l'es, minyó. I mira... et dic de tu perqué ja t'estimo... si et creies que no tenies familia t'enganyaves: tens la nostra. Des d'avui tindré un altre fill. I no t'amoïnis, que aci on em veus, soc l'home que fa miracles. I amb tu en vull fer un que será el mes gran i el mes bell de tots els que he fet.

Albert: Li agraeixo molt la seva generositat, pero no puc acceptar.

El senyor Daniel: I això?

Albert, tristament: Perqué soc un home inutil i fora una cárrega.

El senyor Daniel: I ara! Un minyó que sembla tant intel-ligent i dir aquestes coses! Ets catalá, amic de Joan i et creus una cárrega? Vaja, prou o m'hauré d'empipar. I quan m'enpipo soc terrible!

-Amb una transició-

Dius que Joan ve desseguida?

Albert: Ja em pensava trobar-lo aci car, com no conec els carrers, m'he perdut.

El senyor Daniel, a la finestra del fons: Obdulia! Obdulia!

La veu d'Obdulia: Digui, senyor Daniel.

El senyor Daniel: Ja pots tirar l'aigua a l'arrós.

La veu d'Obdulia: Monsieur Verdier hi vol tirar clavell.

El senyor Daniel: Díga-li que se'l posi al trau el clavell, que l'arrós ja está prou adornat.

La senyora Caterina: Aixi no es de per riure això de l'arrós?

El senyor Daniel: De per riure? Es una de les coses mes serioses d'aquest mon. Ja m'ho sabrás dir quan te l'hagi's menjat.

-A Albert-

Que potser et vols rentar i pentinar-te una mica?

Albert, amb una trista mirada a les mánegues sense braços: Prou ho voldria, pero.. Ho veu com soc una cárrega?

El senyor Daniel, amb un crit comicament esfereïdor: Noi!

-A Maria-

Acompanya'l i ajuda'l.

Maria: I es clar que si.

-A Albert-

Vingui.

-Se'n entren a la cambra esquerra. Remor d'aigua, a poc. Rialles-

La senyora Caterina: Pobre!

El senyor Daniel: Que et dol que li hagi dit que es quedés?

La senyora Caterina: No, Daniel. Ja ho saps que no.

El senyor Daniel: No es pot valdre, no te braços.

~~La senyora Caterina: Pobre! El senyor Daniel: Que et dol que li hagi dit que es quedés? La senyora Caterina: No, Daniel. Ja ho saps que no. El senyor Daniel: No es pot valdre, no te braços.~~

La senyora Caterina, ensenyant els seus: I jo? Que no en tindré per ell?

El senyor Daniel: Gracies, Caterineta! Després del que m'acabes de dir et trobo mes maca que quan tenies divuit anys.

-Amb alegria esbogerrada d'infant, amb alegria que es com una capa de colors llampants damunt l'emoció que el trasbalsa-

Visca! Visca la reina dels gitanos! Ai, Caterina maca, quin un en cargolarém aquesta tarda a l'envelat!

-S'obre la porta del fons i apareix Joan. Trenta anys, trenta anys que en semblen cinquanta. Tant magre com Al-

bert.Molt pál-lid-

yora Caterina,que ha estat la primera en veure'l:Jo...!
senyor Daniel,veient-lo també i tapant amb la ma la boca de la seva dona:
Xist!

-S'abracen tots tres silenciosament,emocionadament-

Joan: I Maria?
La senyora Caterina:Ara surt.Com deus haber sofert!
Joan: Ha estat com un mal somni que no vull recordar.El passat,passat.
La senyora Caterina:I com hem sofert nosaltres!
Joan: Cal esforçar-se en oblidar-ho.

-Per la srtija-

I això?
El senyor Daniel:Per a cel-lebrar la teva arrivada,perqué es el sant de la noia...
Joan: Ja hò sé.Li porto una cosa.
El senyor Daniel:...i perqué es la festa major de Gracia.
Joan: Que no ha vingut un company meu?
El senyor Daniel:Si,home.S'está empolainant.
Joan: No li sabria greu convidar-lo a dinar?
El senyor Daniel:A dinar?A dinar i a sopar i a dormir...Es a dir,a dormir haurá d'anar a casa del senyor Verdier ,perqué aci no tenim lloc.

-Anant a la finestra-

Monsieur Verdier!A taula!
Joan: Gracies,pare.
El senyor Daniel:Gracies,perqué?De qué?
Joan: De la seva bondat.
El senyor Daniel:Que no ho comprens que si hagués estat dolent no fora a l'exili?

-Venen Maria i Albert.Maria,en veure a Joan,fa un gran crit i se li llança als braços-

Maria: Joan!
Joan: Maria,estimada!

-Entra Monsieur Verdier-

Monsieur Verdier,estranyadissim en veure a Joan:Nom de nom de nom de nom!Si que es veritat que ha arribat avui!

-S'hi apropa,el toca-

Si que ho es!
El senyor Daniel:I doncs,qué es creia,home sense fé?
Monsieur Verdier:Li prometo que d'ara endavant tindré mes fé en vosté que no pas en la Meteó.

-Amb una transició-

I l'arrós?Dic a l'Obdulia que el dugui?
El senyor Daniel:Encara no.Que el deixin reposar uns minuts car,després del que vosté volia fer-li,ja s'ho mereix.

-Als promesos-

I ara prous llágrimes,nois.El dia de la festa major de Gracia estan proïbides les llágrimes.A taula tothom.

-Tots s'asseuen-Joan entre El senyor Daniel i la senyora Caterina,que el serveix-i la senyora Caterina es disposa a fer plats.De sobte,El senyor Daniel s'aixeca.

or Daniel: Vatua! Em deixava el mes important.
r Verdier: Mes important que l'arrós?
or Daniel: Mes important que tot!

-Se'n entra a la cambra, i ja no cal dir que tots l'han vist desapareixer amb tafaneria i estranyesa.
Pausa breu.
I quan al llindar reapareix El senyor Daniel, a l'interior de la cambra i en un gramofon-"alló" que li habia recordat Obdulia-sonen les notes vibrants, abrandades, de La Santa Espina.
Deu ésser cert ço que diuen-l'autor no ho sabut fins que ha viscut lluny de la patria-que la musica fa plorar car en els ulls de tots aquests bons, d'aquests estimats amics nostres hi ha llágrimes.
El public, es clar, no pot oïr el final de la sardana ni assistir al comencament del dinar perqué

ha

caigut

el

teló

cap-023(22)

LA FESTA MAJOR DE GRACIA

Comadia en un acte

cap-022(23)

Dramatis Personæ

La senyora Caterina
Maria
Obdulia
El senyor Daniel
Monsieur Verdier
Albert
Joan

En una ciutat francesa qualsevol - Burdeus, Marsella, Tolosa del Llengadoc, etc - el 15 d'agost de 1945.

L'escena

Un pisct molt humil,molt pobre-es clar:hi viuen refugiats-en un barri molt humil,molt pobre de Burdeus,Tolosa,Marsella o qualsevol altra ciutat francesa,bastant bruta gracies a Deu i al municipi.El piset consta de tres cambres:una cuina-menjador i dos dormitoris.W.C?No,no;de cap manera.El water closet a França es un luxe i els refugiats no poden permetre's luxes de cap mena.

Som a la cuina-menjador.Al fons hi ha la porta d'entrada al pis,que dona a una galeria.Al costat de la porta,una finestra.A la dreta hi ha una xemeneia en el buid de la qual hom hi ha instal-lat una ~~xxixixx~~ cuina económica de les mes económiques que corren.A la repisa de la xemeneia una vista panorámica de Barcelona -colorida- i un retrat del President Companys sota un llaç en el qual s'encenen com un raig de sol en la grisor misérrima de la cambra l'or i la sang de la senyera catalana.Al costat de la xemeneia una aiguera,que també deu ésser económica,per a no fer quedar malament a la cuina,car ~~xxxxxxxxx~~ es tracta de la mes mínima quantitat d'aiguera.Tant petita i esquifida es que hom tem que sols deuen poder-s'hi rentar plats de postres...si els estadants del pis mengessin postres.

A l'esquerra la porta que dona als dormitoris i una mena d'armari que,si tinguessim molta fantasia,podriem nomenar bufet.Pero,no;no volem enganyar a ningú:armari i gracies.Al costat,una máquina de cosir.A la paret un calendari dels que,mitjantçant la conseqüent propina,donen per Nadal els carters francesos.Al mig de la cambra,la taula de menjar,que serveix per a moltes altres coses:per a fer la manilla els dissabtes a la nit;per a escriu-re als éssers estimats que restaren a Catalunya...i per a menjar-hi amb un xic mes de pau de tranquil-litat i d'abundor que a les taules dels obrers de Catalunya.

Unes quantes cadires.Penjada al sostre,una bombeta eléctrica.

I res mes,car ja no hi ha lloc per a res mes.

-Son les onze del mati del dia I5 d'Agost.Es dimecres,pero per al senyor Daniel es diumenge.I5 d'Agost,festa major de Gracia!Festa major de Catalunya! El senyor Daniel,que es un home secarrat amb els cabells grisencs,te cinquanta cinc anys i está molt atrafegat penjant cadenetes de paper de colors amb la santa intenció-santa per alegrade convertir el pis en una sortija. Monsieur Verdier,calb,amb ulls blaus i llacrimosos,rostre herpétic,assegut molt placidament el contempla fent una labor de "tricot".M'oblidaba de dir que,si fa no fa,Monsieur Verdier te els mateixos anys que El senyor Daniel.

Monsieur Verdier: Bon Deu de bon Déu!Això fará"joli"de debó!Qualsevol diria que som al I4 de Juliol!

El senyor Daniel: Doncs s'equivocaria.

Monsieur Verdier: Oh,be ho se prou.

El senyor Daniel: Som al I5 d'Agost,que es una data molt mes important.

Monsieur Verdier,incredul: Mes que la de la presa de la Bastilla?

El senyor Daniel: Molt mes.Hi pot pujar de peus.

Monsieur Verdier: I doncs,qué varen prendre vostés tal dia com avui?

El senyor Daniel: No varem prendre rés,perqué els catalans som de mena pacifics.El I5 d'Agost,perqué ho sápiga,es la festa major de Gracia, el meu barri,que es el barri mes bonic i alegre del mon.Per això guarneixo aquesta gavia:per a recordar els dies passats,

-Amb una espurna d'emoció-

que son sempre els millors!

Monsieur Verdier: Ja ho pot ben dir.Tant be que viviem abans aci a França!Tot anava a l'engrós:la carn,la mantega,els formatges,la vinassa... Tothom estava gras i lluent...Mentre que ara:la guerra,que ja s'acabat pero que es com si encara durés;els alemanys,dels quals no en queden ni les cúes,que no han deixat rés;l'armistici i l'ocupació,que ens posaren a régim de dejuni forçós...

El senyor Daniel: Vosté es un idealista,monsieur Verdier.Només pensa en el menjar.

Monsieur Verdier: Bon Deu de bon Deu!Doncs en qué vol que pensi?En el menjar i en la meva dona.

El senyor Daniel: Encara es a l'exército?

Monsieur Verdier,tot cofoi: Encara,si,senyor.Comanda una ambulancia.Es tinenta

El senyor Daniel: Aixi,doncs,no fa anar armes de cap mena?

Monsieur Verdier: Al front,no ho sé,pero quan era aci manejava l'escombra d'una manera que feia ~~fruixx~~ feredat.

El senyor Daniel: No es pensi:l'escombra,en mans d'una dona,es una arma perillosa.

Monsieur Verdier: Massa que ho sé.

-Entendrit-

Pero no es dolenta.Te el seu genit,pero no es dolenta.Que contenta estará quan vingui amb permis i vegi que li he tricotat aquest jerséi!

El senyor Daniel: Faci'm un favor,monsieur Verdier:doni'm un cop de ma abans no arribin les de casa.

cap-028(26)

Monsieur Verdier, que no comprén: Un cop de ma? On?
El senyor Daniel: Vull dir que deixi el jersei de la madama i m'ajudi a enllestir aquesta sortija.
Monsieur Verdier, aixecant-se: Si, senyor, si.
-Els dos homes claven les cadenetes, s'enfilen dalt la taula, etc.-
El senyor Daniel: Les dones de casa no son tant guerreres com la de vosté i no venen del front, pero venen de la plaça i de fer cua i cregui que aixo es pitjor que una guerra. I avui, pobretes! vull donar-los-hi una sorpresa. será
Monsieur Verdier: Ai, Deu meu! Quan ~~ex~~ que s'acabaran les cues?
El senyor Daniel: Mai mes.
Monsieur Verdier: Quan será que podrem comprar a l'engros i menjar i beure com abans?
El senyor Daniel: Mai mes!
Monsieur Verdier: Home, no faci bromes que m'agafará un rodament de cap i cauré daltabaix de la taula i la festa major se'n anirá en orris.
El senyor Daniel: Doncs agafis fort amb mi, car si cau i em desfá aquest be de Deu de sortija, que talment sembla que siguem al carrer de Bonavista, el pelo!
-Una pausa breu. Treballen. Treball joiós que fa d'El senyor Daniel un infant-
No li sembla que fa bonic? No he volgut altres colors que el groc i el vermell.
Monsieur Verdier: El rouge, es clar, m'ho esplico. Com vostés son refugiats...
El senyor Daniel: No sigui talós, monsieur Verdier. Que no ho compren que aixo de rouges per a nosaltres son falornies i els catalans no hi estem per falornies?
Monsieur Verdier: Jo ho deia, sap? perqué tothom ho diu.
El senyor Daniel: Aixi vosté está empeltat de rellotge de repetició.
Monsieur Verdier: Si vol que li digui, no ho se de qué estic empeltat. Altrament, el rouge ja em va be, malgrat que soc home tranquil de mena i aquest color diuen que es revolucionari. Pero amb el groc si que no passo. No hi passo! De cap manera!
El senyor Daniel: I aixo? Perqué?
Monsieur Verdier: Perqué es el color dels banyuts.
El senyor Daniel, rient: Bah! A Catalunya no n'hi ha de banyuts.
Monsieur Verdier: No ho se, perqué no hi he estat mai.
El senyor Daniel: Doncs ja hi vindrá quan hi tornem nosaltres, que un dia o altre be hi deurem tornar.
-Baixa de la taula. Monsieur Verdier, no-
Monsieur Verdier: Gracies, monsieur Daniel. Si que vindré: per a veure les manolas
El senyor Daniel, retallant tires de paper: Tampoc n'hi ha de manolas. I baixi de la taula, que si li ve el rodament de cap no es podrá agafar amb ningú.
Monsieur Verdier, baixant de la taula: Doncs si no hi ha ni banyuts ni "manolas" qué hi ha a Catalunya?
El senyor Daniel: Ara no ho se pero m'ho penso i pensant-ho em venen tots els mals. Abans, i quan tornará a ésser com abans,
-amb un gran cop de puny damunt la taula-
que ho tornará a ésser vulguin no vulguin!...hi havia...qué se jo el que hi havia!...Un passeig que en diuen la rambla, ple de flors i d'ocells, que talment sembla un jardi, i fábriques i obradors per a treballar i teatres i balls per a divertir-se, i uns senyors que

malgrat el senyoriu, treballen, i uns treballadors que, de tant ben vestits, semblen senyors.

Monsieur Verdier, en tó lleugerament mofeta: Sans blague! Aixi, doncs, digui que a la seva terra no hi ha gent dolenta.

El senyor Daniel: Ara si que n'hi ha, pero abans, no. I si n'hi havia algun que no filava prim sempre resultava que era estranger.

Monsieur Verdier: no s'ha pas ofés? No ho voldria de cap manera, sap?

El senyor Daniel: No, home, no.

Monsieur Verdier: No cal fer-ne massa cabal de mi, perqué soc una mica bavard. Aixo, si: el que dic ho dic sense ganes d'ofendre.

El senyor Daniel: Ja ho se, senyor Verdier.

Monsieur Verdier: I encara que vostes siguin estrangers me'ls estimo, pot estar-ne segur.

El senyor Daniel: Ja n'estic, senyor Verdier.

Monsieur Verdier: I crec que Barcelona es un gran pais, tal com vosté diu.

El senyor Daniel: Cregui-ho, que ho encertará.

Monsieur Verdier: Pero també ho es la França.

El senyor Daniel: I ben net que si.

Monsieur Verdier: Sobretot abans, quan no hi havia ticquets, ni cues ni mercat negre.

-Amb un suspir de cómica desolació-

Quan será que s'acabaran els ticquets, les cues i el mercat negre?

El senyor Daniel: Ja li he dit que mai mes, i millor que sigui aixi.

Monsieur Verdier, esparverat: Qué diu ara, sant cristiá! Que s'ha begut l'enteniment? Millor! Perqué millor?

El senyor Daniel: Si, home: perqué ja ens hi hem acostumat i ara ja no ens podriem tornar a acostumar a la vida d'abans. Sap qué vol fer el senyor Trullás? Ja el coneix al senyor Trullás: aquell amic meu de Granollers, tant plaga, que ve a passar els diumenges amb nosaltres.

Monsieur Verdier: I es clar que el conec.

El senyor Daniel: Doncs sap qué vol fer el dia que retornem a la nostra terra? Vol abolir l'escudella i la carn d'olla i l'arros i tot el que menjava abans, per a dedicar-se al rutabagas i al tupinambour, tirar a terra el w.c. i posar filferrades per tot arréu del pis.

Monsieur Verdier, esfereit: Nom de nom de nom de nom! Pero, perqué aquesta follia?

El senyor Daniel: Perqué vol recordar la seva estada a França.

Monsieur Verdier: Si a França no ens agraden els rutabagas i els toupinambours! Si el que ens agrada son el paté, els bistecs, els pollastres, totes aquelles coses tant bones que només de pensar-hi em fan venir mareig!

El senyor Daniel, contemplant-lo amb cómica llástima: Deu patir molt vosté, senyor Verdier, amb les restriccions

Monsieur Verdier, melanconic: Molt, monsieur Daniel; no el vull enganyar. A taula sempre hi he fet un gran paper. A taula i al llit al primer crit.

El senyor Daniel, amb bonhomiosa malicia: Ah, de manera que al llit també?

Monsieur Verdier: No sigui malpensat, monsieur Daniel. El llit també, pero per a fer-hi la digestió d'un bon repas. L'amour, sap? es cosa de gent poc entenimentada.

El senyor Daniel: I la seva dona se'n ha anat a fer de tinenta a l'Indoxina.

Monsieur Verdier: Si, senyor. Pero no se qué te que veure l'una cosa amb l'altra.

El senyor Daniel: Senyor Verdier: vosté es un angel de Deu, un angel de Deu que per a passar el temps es dedica a tricotar.

Monsieur Verdier: I qué vol que faci? No em puc pas dedicar a la mala vida, perqué no tinc diners ni tipus. Ni em puc dedicar al vi, perqué no n'hi ha. Ni al joc, perqué no soc gens enjogaçat.

El senyor Daniel, pensívol: Si, es clar...

-Amb una transició-

CAP-028(28)

Aguanti'm aquesta cadeneta, vol?

-Allargant-n'hi una de les de paper que está fent-

Monsieur Verdier: Si, senyor.

-Deixa el tricot i es passa momentaniament, a la sortija-

El senyor Daniel, treballant: I, ja que te tanta gana, perqué no li demana que li enviï un sac d'arroç?

Monsieur Verdier, molt estranyat: Un sac d'arroç? A qui?

El senyor Daniel: A la seva dona. No diu que la te a l'Indoxina?

Monsieur Verdier: Si, senyor, pero amb les trifulques de la guerra s'ham oblidat d'entrar la collita.

El senyor Daniel: Pobre senyor Verdier! No pot pas dir-se que sigui un home de sort.

Monsieur Verdier: Abans si que ho era. A França no ens mancava res... vull dir de menjar, sap? ...i la Popó, que es de Castelnaudary, feia uns cassoulets! Deu meu, quins cassoulets!

-El senyor Daniel surt un moment per la porta de l'esquerra i torna a entrar amb uns fanalets de paper i un gran escut de Barcelona, pintat i retallat damunt un troç de cartó, en el qual no hi manca res: ni el rat penat, que ara deuen haber substituït per una garça-

El senyor Daniel, pels fanalets i l'escut: Qué n'hi sembla?

Monsieur Verdier: Que farà bonic de debó.

El senyor Daniel: Pero ens hem d'afanyar, car vull que les dones tinguin una sorpresa.

-S'enfila dalt de la taula-

Doni'm aquelles últimes cadenetes.

-Monsieur Verdier les hi dona. El senyor Daniel, armat de tatxes i martell, les clava al sostre, que desapareix sota el dosser groc-vermell-

Monsieur Verdier: Aquesta cuina, tant lletja que era abans i ara tant goig que fa amb aquestes randes de paper. Perqué no ho deixa estar aixi tot l'any?

El senyor Daniel: Perqué tot l'any no es la festa major de Gracia.

-Salta de la taula a terra-

I ara, senyor Verdier, vol penjar-hi els fanalets mentre jo poso l'escut?

Monsieur Verdier, no gaire tranquil: I si em ve un rodament de cap?

El senyor Daniel: Li direm que s'entorni perqué avui no es dia de rodaments de cap.

-Li deixa els fanalets damunt la taula i Monsieur Verdier que, es clar, s'hi ha enfilat va penjant-los d'un a un amb molta por de caure i fent, per a evitar-ho, molts equilibris.

Monsieur Verdier: Les madames, en veure aquest be de Deu de coloraines, estaran contentes.

El senyor Daniel: Be prou que ho necessiten, pobres madames. Tants anys llunyy de la nostra Barcelona; tanta anys de sofriments i de miseria: jo, sense feina...

Monsieur Verdier: Encara no ha treballat prou, monsieur Daniel?

CAP-028(29)

El senyor Daniel: ...la dona, pobra!, que ens ha hagut de mantenir rentant i fent feines per les cases...

Monsieur Verdier: La madama rai, que es forta!

El senyor Daniel: ...la noia, mes de tres mesos malalta i amb el promés presoner a Alemanya i sense saber si era mort o viu...

Monsieur Verdier: Pero ara ja s'ha posat bona perqué ja sap que es viu i tornará aviat.

El senyor Daniel, amb gran indignació: Com, aviat? Avui! Ha de tornar avui!

Monsieur Verdier, amb un fanal de paper a cada ma: Que ha rebut carta?

El senyor Daniel, saltant de la cadira, despres d'haber posat l'escut: No, senyor: no m'ha escrit, pero se que torna avui.

Monsieur Verdier: I aixó? Perqué?

El senyor Daniel: Pero, home de Deu, sembla mentida que m'ho pregunti: perqué avui es la festa major de Gracia!

Monsieur Verdier: Bah! Manies!

El senyor Daniel: Potser si, pero les manies, perqué ho sápiga, son una cosa mes important del que sembla.

-Amb una transició-

I acabi de penjar els fanalets d'una vegada si no vol que arrivin les dones, les madames, que diu vosté, i ho trobin tot a mig fer.

Monsieur Verdier, obeïnt amb mansuetut i perqué si no obeeix no sap qué fer: Si, senyor, si.

-Penja els fanalets i salta a terra. Es a dir, salta: baixa de la taula amb molta por de caure.

El senyor Daniel: Gracies, senyor Verdier.

-Senyalant l'escut-

I d'aixó qué m'en diu? Qué n'hi sembla?

Monsieur Verdier: Que també fa molt bonic. Es l'escut d'Espanya?

El senyor Daniel: Es el de Barcelona, la meva Barcelona que es la ciutat mes bella i mes gentil del mon.

Monsieur Verdier: Home, monsieur Daniel! I Paris? Qué en farem de Paris?

El senyor Daniel: El deixarem als francesos, car a nosaltres no ens agrada el que no es nostre. Paris, sap? es una ciutat de luxe que fa mes bona cara als rics que als pobres. Barcelona, en canvi, te els braços oberts a tothom. Ai, la meva Barcelona, cor de la nostra Catalunya!

-Va al fons a mirar per la finestra-

Que costa de veure el cel desde d'aquestes cases de l'exili, tant fosques i tant tristes!

Monsieur Verdier: Abans de vostés hi habitaven francesos en aquest pis.

El senyor Daniel: I com podien viure sense veure el cel?

Monsieur Verdier: No es pensi: no ens interessa pas gaire. I si de tant en tant el mirem, es per a veure si plou.

El senyor Daniel: Que es gairebé sempre. Pero avui fa sol. Ja ho deia jo: avui ha de fer sol per força.

Monsieur Verdier: Per alló de la festa major?

El senyor Daniel: Si, senyor. Que hi te res que dir?

Monsieur Verdier: Jo? De cap manera!

El senyor Daniel: Hi ha gent, sap? que es pensa que el sol surt cada dia i per a tothom.

Monsieur Verdier, amb gran estranyesa: Que vol dir que no es veritat?

El senyor Daniel: No que no ho es. Per als que tenim el cap i el cor plens de caboriles i tristors, el sol es passa anys sense sortir. Pero cal saber esperar. Maleïnt, sofrint, mossegant-se els punys de rabia, cal saber esperar perqué la nit no dura sempre, i sempre, despres de la nit, ve un mati que surt el sol.

-Des de l'interior-cal suposar que, en rea-

cap-028(30)

litat, es tracta de l'exterior-s'oeix la veu d' Obdulia, que crida:

La veu d'Obdulia: Senyor Daniel! Senyor Daniel!
El senyor Daniel, treient el cap a la finestra: Bon dia, bufona, ram de flors.
La veu d'Obdulia, rient: Caram! Si que s'ha llevat galan avui.
El senyor Daniel: Per obligació, noia. Per obligació i per devoció. Qué et passa?
La veu d'Obdulia: Que no vol "allò"?
El senyor Daniel: Vatua l'olla! Ja no me'n recordava.
La veu d'Obdulia: Tant que ens ha costat de trobar!
El senyor Daniel: No em renyis, no em renyis que avui no se on tinc el cap.
La veu d'Obdulia: Li porto, doncs?
El senyor Daniel, distret: El cap?

-Monsieur Verdier obre uns ulls com unes taronges-

La veu d'Obdulia, mes plena de rialles que mai: I ara!
El senyor Daniel: Ah, si!...No, ja vinc jo.

-Surt escapat. Monsieur Verdier s'asseu i repren el tricot-

Monsieur Verdier: Pobre monsieur Daniel! Es ben cert això que diu de que avui no sap on te el cap. Es ben cert que avui sembla un infant.

-Fa punt de mitja. Una pausa-

Qui sap si deu sortir el sol a l'Indoxina?

-Sospira apesarat. Una altra pausa. Retorna El senyor Daniel. Ve amb una mena de capsa o maleta sota el braç-no s'ha de veure exactament de qué es tracta-embolicada amb diaris. Sense dir res, se'n entra a la cambra de l'esquerra-

El senyor Daniel, desde l'interior de la cambra: Desseguida estic per vosté, senyor Verdier.
Monsieur Verdier, amb la catxassa de sempre: Faci, faci. Ja soc de casa, jo.
El senyor Daniel: Cal amagar-ho be, que les dones no ho vegin.

-Una pausa breu. Monsieur Verdier, que seguia "tricotant" placidament, aixeca l'esguard enlaire i diu:

Monsieur Verdier: Vatua! Aquell fanal está tort. Qué dirien les madames si arribaven!

-S'enfila amb penes i treballs dalt de la taula i posa be el fanal.
En aquest moment entra per la porta del fons Obdulia, nua noia d'uns vint anys, bonica com un crom i alegra com una cançó. (Com una cançó alegra, s'entén)

Obdulia, trencant a riure: I ara, senyor Verdier! Qué hi fa tant enlaire?
Monsieur Verdier: Marejar-me, pero no ho digui a ningú. Doni'm la ma.
Obdulia, sempre rient: Que es vol casar amb mi?
Monsieur Verdier: Es per a baixar de la taula.

-Baixa, ajudat d'Obdulia-

Gracies, mademoiselle Obdulia. Vosté, encara que rigui tant, es una bona noia.
Obdulia: Be m'ho penso.
Monsieur Verdier: Altrament, vosté ja ho sap que no em puc casar altra vegada. Quin disgust en tindria la tinenta!

Obdulia: Pero com que la tinenta, que li diu vosté, l'ha deixat
Monsieur Verdier: Pardon. No m'ha deixat: se'n ha anat a fer guerra, que no es el mateix.
Obdulia: I que no en podia fer amb vosté? Que no es una guerra el matrimoni?
Monsieur Verdier: Potser sí, pero es una guerra que fa riure.
Obdulia: Ja veig que m'hauré de casar desseguida.
Monsieur Verdier: Ho trobo molt encertat. Busqui's un bon noi, mademoiselle.
Obdulia: Un bon noi? Son molt ensopits, no fan riure.
Monsieur Verdier: Cregui'm: busqui's un bon noi...
Obdulia: Com ara vosté?
Monsieur Verdier: Perqué no?
Obdulia: Que faci trcots?
Monsieur Verdier: Que faci el que vulgui, mentre sigui bon noi.
Obdulia: I si després, un cop casada, no hi ha guerra?
Monsieur Verdier, estranyat: Perqué la vol la guerra?
Obdulia: Per si el matrimoni i el bon noi no em proven.
Monsieur Verdier, amb bonhomia: Ah, joventut, joventut!
Obdulia, després d'un moment: I el jerséi, ha quedat bé?
Monsieur Verdier: Encara no está acabat. No hi vaig depressa.
Obdulia: Pa com la madama, que tampoc no en te gaire a tornar a casa.
Monsieur Verdier, que prefereix no escoltar-la: Pero quedará molt bonic.
-Ensenyant el jerséi a mig fer-

Qué li sembla?
Obdulia: Una monada!
-I entra El senyor Daniel-
El senyor Daniel, a Obdulia: No has tingut espera. Tafanerota!
-Esmyalant la sortija amb un ample gest d'ingénu orgull-

Qué me'n dius?
Obdulia: Que fa molt goig. No sembla el pis de cada dia.
El senyor Daniel: Es que no ho es pas!
Obdulia: Sembla com si hi hagués mes claror.
El senyor Daniel: Es que n'hi ha mes: hi ha la claror del sol de la nostra terra!
-Amb sobtada inquietut-

I ara que parlem de la claror...
-Va a la finestra i mira enlaire. Si al teatre fos permés el renec, El senyor Daniel renegaria. Com que, segons sembla, el renec es inadmisible, El senyor Daniel diu:

Mala negada!
Monsieur Verdier, asverat: Qué hi ha?
Obdulia: Qué passa?
El senyor Daniel: Un nuvol! Sempre hi ha nuvols al cel de França!
Obdulia: El millor que pot fer es deixar-lo passar, desitjar-li bon viatge i estar segur que tindrem sol.
-Amb una transició-

I "allò"? Ho ha amagat be que no ho trobin la senyora Caterina ni la Maria?
El senyor Daniel: No ho trobaran, no. Ho he amagat be: sota el matelás.
Obdulia: Quins homes! D'això en diu amagar-ho be? I si volen fer el llit? I si veuen el "bulto" i es pensen que el matelás s'ha tornat geperut?
El senyor Daniel, atribulat: Tens raó, menuda. Vaig a cercar un altre amagatall.
Obdulia: I jo a acabar de fer el dinar per a quan vingui el pare.
El senyor Daniel: Que consti que t'esperem.
Obdulia, anant-se'n: No tingui por, que vindré. Ja em ballen les cames tant sols de pensar-hi.

cap-028(32)

-Surt iniciant un pas de ball i rient-

El senyor Daniel, abans d'entrar a la cambra esquerra: Aquell fanal, senyor Verdier.

Monsieur Verdier, deixant el jerséi: Qué li passa a aquell fanal?

El senyor Daniel, entrant a la cambra: Que está tort.

Monsieur Verdier, aixecant-se: Altra vegada? Aquest fanal deu estar embruixat.

-S'enfila a la taula. Arrenja el fanal, que no vol deixar-se arrenjar i segueix torçant-se. Monsieur Verdier mormora, empipat:

Nom de nom de nom de nom!...

-I entren, venint de la plaça i amb el que a Barcelona seria cistell i aci es "filet" curull de verdura, paperines, una llarga barra de pa, una ampolla de vi, etc, La senyora Caterina i Maria.

La senyora Caterina te quaranta set anys bon cor, mal génit, i, gracies a Deu, bastant greix, cosa estranya en una refugiada. Maria es una noia de poc mes de vint anys, d'aspecte feble i expressió melangiosa. Bonica, es clar, pero bonica com una posta de sol.

La senyora Caterina, veient a Monsieur Verdier dalt de la taula, i deturant-se en sec: I ara, senyor Verdier! Quina manera d'enfilar-se! Que s'ha "locat"?

Monsieur Verdier, molt atribulat: Zut! Ja hi tornem a ésser!... Está vist que sempre m'han d'atrapar dalt de la taula... No; no, madame Caterina: no m'he "locat". Qui deu haber-se "locat", com diu vosté, es aquest fanal, que no es vol posar dret de cap de les maneres.

-Baixa de la taula-

Maria, admirada, senyalant la sortija: I això, mare? Qué vol dir tot això?

La senyora Caterina, deixant el diguem-ne cistell-encara que no ho sigui-damunt la taula: Te raó la noia. I això? Qué significa això?

Monsieur Verdier, cada vegada mes atribulat: No ho sé, madame Caterina. Es a dir, si que ho sé pero no sé com dir-li-ho. I com que no sé com dir-li-ho, miri, sap?...

-Agafa el "tricot"-

ja li dirá monsieur Daniel, que hi te mes obligació.

-I se'n va pel fons, mes que depressa-

La senyora Caterina: I ara! Potser si que ha acabat de perdre el poc enteniment que li quedava.

-Mirant la sortija-

No ho entenc.

Maria, amb un pál-lid somriure: Pero fa bonic.

La senyora Caterina: Fa bonic, pero no ho entenc.

El senyor Daniel, a la porta esquerra i tot cofoi: Ja t'ho esplicaré. Que no et recordes del qué et vareig dir ahir al vespre?

La senyora Caterina: Dius tantes coses! T'agrada tant parlar!

El senyor Daniel: Agraeix-m'ho, Caterina. Si jo no parlés tant, qui parlaria en aquesta casa? Tu, no, perqué com, des de que som a França, tens mal génit, en lloc de parlar crides.

La senyora Caterina: Que no tinc raó de cridar?

El senyor Daniel: Potser si, pero els crits i les males cares mai no han solucionat rés, i, en canvi, les bones paraules i el riure han solucionat moltes coses.

-A Maria-

cap-028(33)

I tu, filla, no tens mal génit, pero sempre estás trista i silenciosa. I es un pecat estar trist essent jove!

-A la senyora Caterina-

Ja que tens tant poca memoria, et repetiré el que ahir vareig dir-te: "Demá la nois no va a treballar"

La senyora Caterina: Si, i jo en volia saber el motiu.

El Senyor Daniel: I jo et vareig dir que calia esperar a demá, o sigui a avui. Ja sabéu quin dia es avui? Ja saps quin dia es avui, Maria? Es el 15 d'agost, Maria!

La senyora Caterina: Per Sants estem!

Maria, emocionada: Gracies, pare. I perdoneu-me: ni me'n habia recordat.

El senyor Daniel: I es la festa major de Gracia!

La senyora Caterina: Ja s'han acabat per a nosaltres les festes majors.

El senyor Daniel, amb cómica indignació: Calla! No diguis disbarats! No diguis heretgies! Les festes majors no s'acaben mai, sobretot la de Gracia, que es inmortal.

-Amb una espurna de tristor-

El que passa es que a vegades es retrassen, com els rellotges, i es fan esperar.

-Amb nou coratge i optimisme, esforçant-se per a vencer la depressió-

Pero cal saber esperar-les, segurs de que vindran, de que tornaran com despres de l'hivern torna la primavera.

-Transfigurat per una gran fe-

I la nostra festa major tornará. No ha de tornar? Ja ho crec que tornará! I les campanes l'anunciaran amb els seus cants mes esbogerrats. I els ocells del campanar es preguntaran, aquell dia: "Qué els hi passa a les campanes, que han estat ~~tant~~ tristes tants anys i avui estan tant alegres?" I en saber que anuncien la festa major, empendran el vol per a anar-ho a dir als altres ocells de la rodalia... I tots els carrers de la vila de Gracia... par es una vila i no un barri, si, senyor.. es posaran un vestit nou i llampant que tant sols durará vuit dies... I cada carrer será un sarau i cada noia un pom de flors. I hi hauran els Xiquets de Valls i hi haurá el castell de focs amb els coets que, talment el guix en una pissarra, ratllaran el cel escribint-hi lletres de llum, totes majúscules i ornades amb moltes flors i estels, que diran: "FESTA MAJOR DE GRACIA! FESTA MAJOR DE GRACIA!"... I l'envelat! I'envelat de la Plaça del Sol, tot ple de miralls i de cortinatges i de lluminaries. I el ball de rams! I el de la tela, anunciat per un refilet del cornetí, que aquell dia refilará com una cadernera: Tararii!!!!...

La senyora Caterina, volent dissimular una emoció que ella, pobra, creu ridícola: Sembla mentida que als teus anys...

Maria, abraçant al Senyor Daniel: Pare!

El senyor Daniel: Qué vols dir amb aixó dels anys? Saps quants en tinc? Trenta. M'he imposat l'obligació de tenir-ne només que trenta i soc home de paraula.

-Amb una espurna de tristor-

L'endemá de la festa major del nostre retorn ja en podré tenir tants com vulguis: Cinquanta, setanta, cent. Pero, esperant-la, trenta: ni un mes.

La senyora Caterina: Que potser et sembla que hi estan gaire per festes majors a Gracia?

El senyor Daniel: Avui, no, ja ho sé. Pero ja hi estaran. Avui la festa major de Gracia la fem aci a França. I, en petit, hi haurá de tot com hi hi haurá novament, en gran, quan hi tornem.

La senyora Caterina: Ai, Daniel, no et faci's il-lusions!

El senyor Daniel: Que no ho comprens que si no em faig il-lusions hauré de dema-

CAP-028(34)

nar el "retiro" i no el vull demanar?Que no ho saps que tinc tinc trenta anys i puc esperar?

La senyora Caterina,somrient:Deu te'l torni.

El senyor Daniel:Així,dona,així!Somriu,que somriure fa salut!

-L'abraça-

La senyora Caterina,el mal gènit de la qual s'està fonent per instants:Deixa'm estar,babalot!

El senyor Daniel,a la seva filla:Com a la gran,en aquesta festa major petita hi haurá de tot,ja t'ho he dit:l'envelat...

-Senyala la sortija-

La senyora Caterina:Jo que en creia que ho habies posat per les mosques.

El senyor Daniel,molt indignat:Per les mosques?Si no fos que en un dia tant senyalat no vull fer trencadissa...

-La senyora Caterina treu el que hi ha al "filet" i ho desa;despres dona una mirada a l'olla,revifa el foc de la cuina. El senyor Daniel s'adreça novament a Maria.

Tenim ja l'envelat:un cel de paper amb les quatre barres catalanes. No ens podem pas quixar!I com un envelat sense musica seria com un diumenge sense sol,hi haurá musica i de la bona.I hi haurá ram,que, com no podia comprar-lo perquè m'he gastat tots els diners que tenia amb aquest be de Deu de paperam,l'he anat a collir aquest matí a punta de dia a les torres de les afores.I es clar,si hi ha musica i hi ha ram hi haurá ball de ram,i jo ja sé amb qui el ballaràs,filla!

La senyora Caterina:Saps moltes coses,tu.

El senyor Daniel:Moltes,no;pero sé les que cal saber.

Maria: Es cert que ens ha escrit,que sabem que es viu,i sabem que torna...pero no sabem quin dia.

El senyor Daniel:Avui:no falla.

Maria: Perquè precisament avui?

El senyor Daniel:Perquè es la festa major de Gracia.I perquè es el teu Sant.I ara que parlem del teu Sant...

-S'en entra a la cambra esquerra-

La senyora Caterina:Què li agafa ara?Quina altra bogeria deu haber fet?

Maria: La que sigui,mare.Si está tant content i la seva alegria es tant encomanadissa i tant bona!

-Retorna El senyor Daniel,amb un paquetet a la ma,lligat amb una cinta-

El senyor Daniel,donant el paquetet a Maria:Té,filla,i que per molts anys.

Maria,desfent el paquet i traient-ne un estoitx de perfumeria:Un perfum!

-Abraça i besa al pare-

I sembla dels bons.

El senyor Daniel:Dels millors.

La senyora Caterina,molt estranyada:D'on ho has tret això

El senyor Daniel:D'on vols que ho hagi tret?De la perfumeria.

Maria: Deu ésser molt car.

El senyor Daniel:No ho sé.No ho he preguntat.

La senyora Caterina,amb un crit de por:Daniel!

El senyor Daniel,molt tranquil,endavinant la suspita de la seva dona:Què et passa?...T'equivoques,com tots els que pensen mal.Allò de "pensa mal i no errarás" debia inventar-ho algú d'ánima molt negra....Ja us ho diré com ha anat.Ahir,a la perfumeria en vaig a fregar els vidres i a fer el que sigui mentre no es tracti de res de mal,va arribar una caixa de perfums i em tocá desclavar-la.Ja oberta,em vareig quedar bocabadat davant d'aquelles capses tant boniques,d'aquelles ampolles tant petites i que feien tanta olor.I badant,m'hi atrapá la mestressa

"Sembla que li agraden, senyor Daniel", em digué. "Molt que m'agraden", vareig respondre. I ella: "Abans no se'ls mirava amb tanta afició els perfums". I jo: "Abans, no, pero..." i no sabia qué mes dir. I ella que, de cop i volta, i rient, em pregunta: "Que potser ha fet una conquista, senyor Daniel?" I jo que dic: "Si, senyora: la de la meva filla, que demá es el seu Sant i no sé si comprar-li una vuatura o una ampolleta d' aquestes, que gairebé son tant cares com la vuatura". I ja no varem parlar mes, perqué a la perfumeria hi vaig per a treballar i no per a parlar. Pero quan me'n anava, la mestressa que em crida i diu, donant-me un paquetet: "Per a la seva filla, senyor Daniel". I jo no vareig sa ber qué dir i agradant-me com m'agrada el riure vareig sortir al carrer mes que depressa per a que no em veiessin plorar.

Maria, abraçant-lo: Gracies, pare.

La senyora Caterina, empipada d'haber-se deixat guanyar per l'emoció, s'eixuga una llágrima amb el devantal: M'ha anat una brossa a l'ull, vatua!

El senyor Daniel, comprenent el que li passa i anant-hi amatent: Espera't!

-La besa als ulls. I li diu en veu baixa-

Els ulls que saben plorar son els ulls mes bonics del mon.

Maria, rient: Si no fos que estic compromesa i si no fos que sou el meu pare, em casaria amb vos, que sou l'home mes jove i mes bo de la terra.

La senyora Caterina: Noia, pensa que ell també está cmpromés i que, tabalot i tot, el vull per mi.

Maria: I ja hi començo a tenir fé en vos, pare.

El senyor Daniel: Si que t'ha costat!

Maria: I ja començo a creure que si que arrivará avui el Joan.

El senyor Daniel: Es clar que arrivará avui. En pots estar segura.

La senyora Caterina: Fins i tot a mi m'has canviat, i ja em veig altra vegada al carrer gran de Gracia i a la plaça del Sol.

El senyor Daniel, molt content: Aixi m'agrades, reina dels gitanos! Cal tenir fé, que la fé fa miracles. I encara que aquests que els hi diuen "els grans" i que m'estan resultant tant petits ens oblidin, ja hi tornarem a la nostra terra!

La senyora Caterina: Deu t'escolti.

El senyor Daniel: Está massa amunt i no em sent.

La senyora Caterina: Deixem-ho correr i anem pel dinar.

El senyor Daniel: Per quin dinar?

-Amb menyspréu-

Per aquesta miseria que hi ha a l'olla?

La senyora Caterina: Deu ens la conservi.

El senyor Daniel: Deixa'l estar tranquil a Deu. Que no veus que no vol saber res de nosaltres? Els rics, que perqué son rics s'ho queden tot, ens han deixat sense Deu. Doncs ens en passarem i bon profit vels faci. I si algun dia, desenganyat, vol tornar amb nosaltres i truca a la nostra porta li dirém: "Entra i benvingut siguis. Ets a casa teva perqué ets a casa dels pobres.

-Amb una transició-

El dinar no el llançarém perqué som massa com cal i no podem llançar res... pero el guardarem per a demá.

La senyora Caterina: I doncs, que hem de dejunar avui?

Maria, rient: Que es la festa major, pare!

El senyor Daniel: No tinguis por, que no dejunarem. Pero el dinar que ens ha fet I'il-lustre senyora Caterina es un dinar de cada dia i no de festa major.

La senyora Caterina, mofeta: També m'ho podies dir ahir, que hauria comprat llagosta!

cap-028(36)

El Senyor Daniel: No t'ho podia dir perqué volia donar-vos una sorpresa. De manera que treu-me aquesta olla del devant, que amb aquest envelat hi fa un paper molt trist i avui no vull tristeses, i comencéu a parar la taula. Posa-hi un plat mes, que tenim un convidat: el senyor Verdier. Es a dir: posa-n'hi dos mes de plats, que tal vegada tindrém un altre convidat. I, en haberm dinat, vindrá l'Obdulia a prendre café. Jo torno desseguida.

-Se'n va pel fons-

La senyora Caterina: Ja et dic jo!... Quina en deu portar de cap?

Maria: No hosé pas, pero jo diria que si que fa miracles. La seva alegria es com un vent fort i sé que escombra totes les nuvolades, totes les tristeses. Voléu miracle mes gran i mes bell que el de l'alegria? Sense el pare, el d'avui hauria estat un dia mes, un dia qualsevol. I gracies al pare es el dia del meu Sant.

La senyora Caterina, mentre, ajudada de Maria, va parant la taula: El dia de la festa major.

Maria: El dia del retorn de Joan, que tant déu haber sofert a Buchenwald!

La senyora Caterina: No hi pensis. Abans no hi penseves perqué no podies imaginar que els homes fossin tant salvatges que inventessin turments per a fer sofrir els altres homes. Ara els sofriments ja s'han acabat i la vida recomença.

Maria: Tot ho veiéu de color de rosa, avui: com el pare.

La senyora Caterina: Deu ésser perqué l'alegria s'encomana mes depressa que la verola. O perqué es la festa major. O perqué es el teu Sant. I, mira, encara que l'escridaci i li posi cara de tres deus, comenco a creure que qui te raó es el teu pare, que mai, ni en les hores mes tristes i mes negres, ha perdut el coratge.

Maria: Si fos cert que un dia podrem tornar a la nostra Barcelona, al nostre piset del carrer de Sant Salvador, a la nostra vida d'abans, tant pobreta pero tant bona!

La senyora Caterina: No será. Si el teu pare ho diu, no será. Es un il-luminat, saps?, i els il-luminats, a la curta o a la llarga, sempre l'encerten. Pero no li diguessis pas que ho creus, que agafaria pretencions.

-Entra Monsieur Verdier-

Monsieur Verdier: L'arros, monsieur Daniel!...

-No veient-lo-

Que no hi es monsieur Daniel?

La senyora Caterina, cercant-lo sota la taula: Un sembla que no. Pero, vaja, com que tenim un pis tant gran!...

Maria: Ha un moment que ha sortit.

La senyora Caterina: I de quin arrós parla? Qué li passa a l'arrós?

Monsieur Verdier, que, si podés, de bona gana es fondria: Jo? Jo, madame Caterina? He parlat de l'arrós?

La senyora Caterina, mirant-lo molt estranyada: No m'ho sembla.

Monsieur Verdier: Doncs no se de quin arrós en parla. No en faci cabal. Qui te gana somnia pa, sap?...

-Amb una transició, car l'important es desviar la perillosa conversa-

Altrament, veient-la a vosté perdo el mon de vista, madame Caterina.

La senyora Caterina, escandalitzada: I ara, senyor Verdier! Qué s'ha pensat!

Monsieur Verdier, molt atribulat: No! Si no es pas això... Jo soc fidel a la tinenta, sempre fidel a la tinenta... Es que quan la veig amb aquest barret de Deu de sacsonets, m'entra una tristesa tant gran que se'm tinc ganes ni de tricotar. I pensar que abans jo en feia tres com vosté!

La senyora Caterina: I no se'n donava vergonya?

Monsieur Verdier: Vergonya? Es ara que me'n dono, que he tapat tots els miralls

per a no veure'm.Quan la tinenta torni d'Indoxina,per a que em conegui li hauré d'ensenyar la carta d'identitat.

Maria: Potser ella també vindrá canviada.

Monsieur Verdier: Be prou que m'ho penso.Haber de tractar amb aquells xinesos tant grocs que tots sembla que tinguin el fel sobreeixit!

La senyora Caterina: Escolti,senyor Verdier: perqué es pensa que ho faig d'estar tant grassa?Per a que,quan tornem a casa,vegin que a França m' han tractat be.

Monsieur Verdier,molt cofoi: Aixó ja es altra cosa.Ah,la França!Que n'es de gran la França!

La veu d'Obdulia: Monsieur Verdier!

Monsieur Verdier,anant-se'n cuita corrent: Nom de nom!Ja no em recordava de l' arrós!

-Surt pel fons-

La senyora Caterina: Altra vegada?

Maria: Qué li deu passar?

La senyora Caterina: Qué vols que li passi?Que també es un xic tocat de l'ala.

Maria: Pobre senyor Verdier!

La senyora Caterina: Tu et creus que si no fos un tocat de l'ala hauria permés que la dona,la tinenta,com ell li diu,se'n hagués anat tant lluny a fer el tomatec i l'esperaria fent tricot?

Maria: Pero es un bon home.

La senyora Caterina: Si que ho es:amb unes banyes com d'aci a Gracia.

-Entra El senyor Daniel amb cinc o sis ampolles de vi,que deixa triomfalment damunt la taula-

El senyor Daniel: Ja ha arrivat la vinassa!

La senyora Caterina: Val mes aixó que res.Pero,i el dinar?El gran dinar de festa major?

El senyor Daniel: Cal tenir paciencia,Caterineta; cal saber esperar.La victoria es dels que saben esperar.

La senyora Caterina: La victoria potser si,pero i el dinar?La taula ja está parada i per ara només hi veig vi.

El senyor Daniel: El dinar també.I te'n lleparás els dits.Ara,com que ha arribat l'hora,ja t'ho puc dir: hi haurá de tot.Per a fer gana.

La senyora Caterina: Encara et sembla que no en tenim prou?

El senyor Daniel: Deixa'm dir,dona!Per a fer gana,olives,anxoves,tomatecs, llangonissa,paté i una escarola tant rissada que sembla que li hagin fet la permanent.

La senyora Caterina: Tu has begut.

El senyor Daniel,molt estranyat: Jo?

La senyora Caterina: Has begut o el que ens espliques es un cuento de les Mil i una no se quantes noches.

El senyor Daniel: Un cuento de les mil i una noches?Ara ho veurás.

-Es gira vers la porta esquerra i fa una breu i cómica mímica de bruixot d'estar per cas-

Ja está!

-Se'n entra a la cambra i en surt a poc amb una gran plata -i una de mes xica per a l'escarola-en la qual hi ha tot el que ha esmentat.

Maria: Ai,mare,si que es veritat!

La senyora Caterina,no podent creure el que veuen els seus ulls: Que t'has tornat bruixot?

El senyor Daniel,deixant la plata damunt la taula: No,perqué ja n'era.

CAP-028(38)

-La senyora Caterina menja una oliva i diu:

La senyora Caterina: I son de debó!

El senyor Daniel: Tot el que jo dic i faig ho es de debó.

-mirant el "menu":

Despres vindrá l'arrós.

La senyora Caterina: Tu també?

El senyor Daniel, despres de mirar-la estranyat, segueix: Amb musclos, escamarlancs, que aci a França, que no saben de qué va, en diuen langoustines, i conill, l després, per a variar una mica, conill amb un allioli que hi canten els angels.

La senyora Caterina: Prou! Prou, Daniel, que m'ho creuré i m'agafará un cobriment de cor.

El senyor Daniel: Creu-t'ho, que obligació hi tens. Al marit se l'ha de creure sempre.

-Amb una transició-

I, com final, en lloc de dolços, que aci no se perqué, ni ganes en diu gatons, un braç de gitano, fet espressament pel Pansoda, que, a mes dels angels, hi canta tota la cort celestial. I café, café del veritable,

-En treu un paquet de la botxaca-

i rom, que ara es tant veritable com el café.

-En treu, d'una altra botxaca, una ampolla-

la senyora Caterina, abraçant-lo: Vina'm aci! Vina'm aci, que ara si que crec que fas miracles.

-S'oeix, en un cloquer no massa lluny, el toc de l'angelus del migdia i, seguidament, les batallades de les dotze.

I acabém de parar la taula, que ja son les dotze.

El senyor Daniel: Com ho saps, si avui, espressament, no he donat corda al rellotge?

La senyora Caterina: Que no les sents tocar al de la catedral?

-Una pausa molt breu. El senyor Daniel, amatent a la dolça remor, somriu-

El senyor Daniel: No diguis rucades, Caterina. No ho es aquest el rellotge de la catedral.

-L'esposa i la filla l'observen esbalaïdes-

Tant poca memoria teniu que ja no el coneixéu? Es el rellotge de la Plaça del Sol, i el sentim tant clar, tant potent, que sembla que sigui aci mateix, perqué sona dintre el nostre cor. Es el rellotge de la Placa del Sol! A Gracia avui tothom va mudat, tothom riu, tothom canta. Els bars son plens de gent. Els carrers son plens de musiques. Els balcons son plens de flors. A cada llar hi ha la taula parada per al gran dinar de la festa major. Les banderes dels envelats onegen al vent suau que ve de la mar... Si: es el rellotge de la Plaça del Sol, esposa meva, filla meva, que ve a dir-vos: "Heu estat dues dones dignes, dues dones plenes d'abnegació que heu volgut acompanyar, per a que no es sentís tant sol, tant abandonat, el pare vell a la nit de l'exili: aquest pobre senyor Daniel que no en tant pobre com això car te tres amors: vosaltres, Catalunya i la República. Tinguéu coratge, que la nit ja s'acaba. Tinguéu coratge, que arriva l'alba. El dia que arrivéu vosaltres, com cantaran les campanes de la Plaça del Sol!

-les dues dones, amb els ulls negats de llágrimes, abracen al Senyor Daniel. Se-

cap-028(39)

gueixen cllat-se les campanes, que repeteixen l'hora.-

La senyora Caterina: Calla, calla, que estic tant alegra amb el que ens dius, que em venen ganes de plorar.

Maria, tristament: N'hi ha que ja no el veuran mai més l'envelat. N'hi ha que ja

El senyor Daniel, greu: Els morts, filla? Els morts vindran amb nosaltres, els portarem nosaltres. No veus que no son morts com els demés? Tenen molta feina a fer, encara. Car si per als que han sofert hi ha la festa major, per als que han fet sofrir hi haurá la justicia. I la justicia la faran els morts. Es a dir: nosaltres, pero en nom d'ells. Que indignes fo rem si oblidessim els nostres morts i no sabessim fer justicia als seus botxins!

-Truquen a la porta-

La senyora Caterina: Está obert.

Una veu d'home, desde fora: Potser si, pero no puc entrar.

-El senyor Daniel, la senyora Caterina i Maria s'esguarden estranyats.
El senyor Daniel va a obrir.
Al llindar hi ha Albert, home d'uns trenta dos anys, molt magre, de rostre molt pál-lid, vestit amb robes que li venen balderes. No te braços i porta les mánegues de l'americana a les botxaques-

El senyor Daniel: Qué volia?

Albert: Saber si viu aci un refugiat nomenat Daniel Canals.

El senyor Daniel: Si, senyor. Soc jo. Entri.

Albert, entrant: Jo em dic Albert Pons.

-A Maria-

Vosté deu ésser la Maria, veritat?

-A la senyora Caterina-

I vosté la senyora Caterina.

-Les dues dones s'esguarden esbalaïdes

Soc un amic de Joan, un company seu de Buchenwald.

MMaria, amb un crit d'angunia: Que li ha passat alguna cosa?

Albert, somrient: Tranquilitzi's, que no li ha passat res.

Maria: Doncs perqué no venia amb vosté?

Albert: Perqué es al Centre d'Acolliment i l'estant vestint. Hem arribat gairebé despullats... No ens varem voler deturar a Paris perqué teniem pressa...

La senyora Caterina: Si, es clar: a vosté també deuen esperar-lo.

Albert, en veu baixa: A mi ja no m'espera ningú. La mare morí quan jo era a Alemanya.

-Un no massa breu silenci dolorós. Albert per a vencer l'emoció, afegeix:

Pero malgrat no esperar-me ningú, també tenia pressa... perqué en teria Joan. Som molt amics, i sense ell qui sap on fora jo!

El senyor Daniel: Essent amic de Joan, també l'esperavem nosaltres. Sense saber-ho, pero també l'esperavem.

-Li allarga la ma-

Albert: No puc donar-li la ma: no tinc braços. Me'ls trencaren a cops els alemanys.

-Maria trenca a plorar. La senyora Caterina es tapa el rostre amb les mans, horroritzada-

El senyor Daniels: Criminals!

cap-028(40)

[illegible] bert.Molt pél-lid-
La senyora Caterina,que ha estat la primera en veure'l:Jo...!
El senyor Daniel,veient-lo també i tapant-li la boca de la seva dona:
Xist!

-S'abracen tots tres silenciosament,emocionadament-

Joan: I Maria?
La senyora Caterina:Ara surt.Com dous haber sofert!
Joan: Ha estat com un mal somni que no vull recordar.El passat,passat.
La senyora Caterina:I com hem sofert nosaltres!
Joan: Val esforçar-se en oblidar-ho.

-Per la sorija-

I això?
El senyor Daniel:Per a cel-lebrar la teva arrivada,perquè es el sant de la noia...
Joan: Ja hó sé.Li porto una cosa.
El senyor Daniel:...i perquè es la festa major de Gracia.
Joan: Que no ha vingut un company meu?
El senyor Daniel:Si,home.S'està emmolsinant.
Joan: No li sabria greu convidar-lo a dinar?
El senyor Daniel:A dinar?A dinar i a sopar i a dormir...Es a dir,a dormir haurá d'anar a casa del senyor Verdier ,perquè aci no tenim lloc.

-Apareix a la finestra-

Monsieur Verdier!A taula!
Joan: Gracies,pare.
El senyor Daniel:Gracies,perquè?De qué?
Joan:De la seva bondat.
El senyor Daniel:Que no ho comprens que si hagués estat delent no fora a l'exili?

-Venen Maria i Albert.Maria,en veure a Joan,fa un gran crit i se li llença als braços-

Maria: Joan!
Joan: Maria,estimada!

-Entra Monsieur Verdier-

Monsieur Verdier,estranyadíssim en veure a Joan:Nom de nom de nom de nom!Si que es veritat que ha arribat avui!

-S'hi apropa,el toca-

Si que no es!
El senyor Daniel:I donos,qué es creia,home sense fé?
Monsieur Verdier:Li prometo que d'ara endavant tindré mes fé en vosté que no pas en la [illegible] Meteó.

-Amb una transició-

I l'arrós?Dic a l'Obdulia que el dugui?
El senyor Daniel:Encara no.Que el deixin reposar una minuts car,després del que vosté volia fer-li,ja s'ho mereix.

-Als promesos-

I ara prous llágrimes,nois.El dia de la festa major de Gracia estan proïbides les llágrimes.A taula tothom.

-Tots s'asseuen-Joan entre El senyor Daniel i la senyora Caterina,que el serveix i La senyora Caterina es disposa a fer plats.De sobte,El senyor Daniel s'aixeca -

CAP-028(41)

El senyor Daniel: Vatua! Em deixava el mes important.
Monsieur Verdier: Mes important que l'arrés?
El senyor Daniel: Mes important que tot!

-Se'n entra a la cambra, i ja no cal dir que tota l'hem vist desapareixer amb tota seria i estranyesa.
Pausa breu.
I quan al llindar reapareix El senyor Daniel, a l'interior de la cambra i en un gramofon-"allò" que li habia recordat Obdulia-sonen les notes vibrants, abrandades, de La Santa Espina.
Deu ésser cert co que diuen-l'autor no no sabut fins que ha viscut lluny de la patria-que la musica fa plorar car en els ulls de tots aquests homs, d'aquests estimats amics nostres hi ha llágrimes.
El public, es clar, no pot oïr el final de la sardana ni assistir al comencament del dinar perqué

ha

caigut

el

teló